

Milyen új tantárgyat vezetnél be?**Diákok**

Angol nyelvet szeretnék tanulni a német mellett, mert mindkettő világnyelv. Szeretném, ha lenne háztartási ismeretek, ahol megtanulnánk főzni, és beszélgetnénk az otthoni munkákról.

Szerintem fontos lenne egy olyan óra, ahol a számítógéppel ismerkedhetnénk, a mai kor ezt megkívánja. Külön óra keretében kellene tanulnunk a háztartási dolgokat, meg egészségügyi kérdéseket. Angol- és táncóra is jó lenne.

Hogy még mit szeretnék? Sok mindent: fazekasságot, színjátszást, háztartási ismereteket, barkácsolást, számítástechnikát, dísz tárgykészítést és olyan órát is, amelyen mindig kirándulni megyünk az ország bármely részére.

A tantárgyakon belül azt szeretném, ha alkalmanként egy teljes napot kapna egy-egy tantárgy, és akkor lehetőség nyílna a gyakorlatban is megnézni, amit tanultunk, ez segítené a megértést.

Új tantárgyként a gyógytornát vezetném be minden héten legalább egyszer, hogy ha valakinek gerincferdülése vagy más kisebb betegsége van, helyben lehessen rajta segíteni, ne kelljen távoli városokba járnia.

Számítástechnikát, mert nagyon érdekes, és úgy érzem, lehetne vele fejleszteni a gyerekek logikai képességét, amelyre nagy szükség lenne.

Jó lenne, ha sokféle nyelv közül lehetne választani, pl.: spanyol, olasz, francia stb. az angol és a német mellett, mert lehet, hogy valakinek ez menne jobban. A biológiát és a földrajzot egy tantárgyon belül tanítanám, mert így talán érthetőbb lenne sok minden, pl., hogy a jegesmedvének azért vastag a bundája, mert a tundrán él.

Én a zenéből nemcsak a klasszikus és a népzene-tanítanám, hanem a könnyű- és a kicsit keményebb metálzenét is. Tartanék olyan zeneórát is, ahol egy-egy zenészt vagy zenekart mutatnának be, hisz a mai gyerek túlnyomó többségben ilyen zenét hall,ilyent hallgat, ezt üvölti, de nem tud róla semmit. Küzdősportokat is tanítanék, hisz sok gyerek szereti csinálni, de nem sokan tudják a különórát megfizetni.

Feltétlenül tanítanék számítástechnikát, mert elengedhetetlenül fontos az életben való boldoguláshoz. Úszás is segítené a harmonikus testi fejlődésünket. Valami állatokkal kapcsolatos tantárgyat is fontosnak érzek, mert ez segítené kialakítani az élőlények iránti szeretetet. Tánc vagy dzsesszbalett fejleszthetné mozgáskultúránkat, meg mássága miatt kikapcsolódást is jelentene. A hittant nem tenném be az órarendbe.

Én nagyon szívesen járnék olyan órákra, ahol faragunk, dísz tárgyakat, érdekességeket készítünk, fazekassággal foglalkozunk vagy háztartással kapcsolatos tevékenységekkel. De szívesen tanulnék részletesen a Föld keletkezéséről is.

Szerintem kellene egy olyan óra, amelyen megtanulhatjuk a számítógép kezelését, mert a mai világban már sok a számítógép. így könnyebben lehet pl. egy üzletben leltárt

készíteni vagy könyvelni. Ha már általános iskolában tanulnánk, a munkahelyünkön könnyebben boldogulnánk. Sok gyereknek van számítógépe, de csak játszanak vele.

Olyan irodalomórákat tartanék, ahol amit tanultunk, el is játszunk. Meg tanítanék feltétlenül számítástechnikát, hisz lassan ezek végzik az ember munkájának jó részét akkor, ha az ember tudja kezelni és érteni a nyelvét.

A német mellett angolt is tanítanék, mivel az angol világnyelv. Több tornaórát tartanék, mivel mindenkinek több mozgásra lenne szüksége, és meg kellene teremteni az úszástanítás feltételeit is minden iskolában, hiszen létfontosságú is lehet. Számítástechnikát, mert egyre fontosabb szerepet kapnak a számítógépek. A nyolcadik osztályosoknak tartanék középiskolai előkészítőt azokból a tantárgyakból, amelyekre majd a későbbiekben legnagyobb szükségük lesz, irányultság szerint. Felkészíteném a fiúkat, lányokat egyaránt olyan dolgokra, amelyekre az ÉLET-ben, pl. háztartásban szükségük lesz.

Hogy milyet, azt nem tudom, de arra lennének javaslataim, hogy melyeket kellene kiiktatni...

Szerencsésnek tartanám a technika tantárgy nemek szerinti felosztását, s így külön a lányok, külön a fiúk az érdeklődésüknek megfelelő dolgokkal foglalkoznának.

A lányok például elsajátíthatnák a házimunka csínjait, s a fiúk sem jönnének zavarba, ha például a kocsni nem indulna, s némi beavatkozásra lenne szükség.

Mivel szeretem az irodalmat, ezért örülnék (biztosan mások-is) annak, ha lehetőség nyílna arra, hogy az elolvasott kötelező irodalomból vagy az órán tárgyalt művekből egy-egy kiragadott részletet előadás szemszögéből is megvizsgáljunk. Ezekben a speciális órákon megpróbálnánk előadni a kiemelt részeket.

Nagyon sajnálom, hogy a fogalmazókészséget fejlesztő fogalmazásórákkal az alsós padokat elhagyva szakítani kellett. Az irodalomórán írt fogalmazásokban nem teljesedhet ki a diák egyénisége egészen, hiszen az értekezések nagyon tárgyilagos hangnemet követelnek.

Szeretném, ha ismét lennének olyan órák, melyeken mindenki saját élményéről számolna be stílusára támaszkodva. Ezzel is bővülne a szókincsünk, s nem okozna gondot az idegen környezetben való megszólalás.

Jó lenne, ha legalább egy héten egyszer egy természettel kapcsolatos órát (pl. biológiát vagy földrajzot) azzal töltenénk, hogy a tantervvel párhuzamosan a gyakorlatban is meggyőződünk a tanultak igazáról.

A természetben, szabadban eltöltött percek csak fokoznák érdeklődésünket, s egy-egy ilyen óra keretében pl. szemétygyűjtő akciót is szervezhetnénk a közvetlen környezetünkben. Szerintem a diákok körében nem az aratna sikert, ha a kívánságaiknak megfelelő tantárgyak kerülnének bevezetésre.

Az igazi szenzáció az lenne, hogyha az átszenvedett 45 perc úgy 22,5 perccel megrövidülne, s az órák közötti megváltó szünet — ezzel fordított arányban — megkétszereződne!

Azt szeretném, ha a történelemórák mellett foglalkoznánk az éppen aktuális kor stílusirányzataival és életmód-történetével. Ez az általános műveltséghez is hozzátartozik, s jó érzés, ha az ember minden területen otthon érzi magát.

Helyeselném, ha egy héten legalább egyszer szánnánk arra időt, hogy megvitassuk a közelmúlt eseményeit, mert sokszor fáradságból fakadó okok miatt elsiklunk a Híradó percei felett, s így könnyen tájékozatlanokká, s ebből kifolyólag közömbösökké válhatunk olyan dolgok iránt, amelyek valójában közelről érintenek minket.

A sok tanulás mellett az egészségre is több időt kellene fordítani. Például az úszás mint külön tantárgy bevezetése is megfelelné ennek a célnak.

Tanárok

Szívesen tanítanék tánc- és illemtant, divattörténetet.

Ezekon az órákon — helyzetgyakorlatok, drámajáték segítségével — olyan készségeket, szokásokat, udvariassági formulákat sajátíthatnának el a gyerekek, amelyek sajnálatos módon kiveszöben vannak, s mert szokatlan jelenségnek számítanak, a többség körében csupán gúny és megvetés övezi ezeket.

Egy művelt nemzetnek erre nézve is megvannak a szokásai. De hogyan várható el egy társadalomtól illem, jellem, tolerancia, megbízhatóság, ha az egyén azt sem tudja, mi fán terem mindez?

Egymás jobb megismerése érdekében olyan órákat is terveznénk, melyeken a csendes, félénk, gátlásos, magát soha ki nem táró SZERÉNYKÉK és ÉSZREVÉTTLENKÉK, vagy -épp ellenkezőleg — a „Tanár-Réme” csínytevők megismerése lenne a cél. Ezek az okfeltárási órák nem tévesztendőek össze a zilált osztályfőnöki órákkal (igazolás, statisztika stb.)!

A „Mi fáj, gyere, mesélj!” vagy „Mondd el, mi bánt!” kezdetű felhívó mondatok helyett a pedagógus amolyan lélekbúvár módjára szinte észrevétlen közelítene a sebzett gyermeki lélek mélyére. (Néha nem ártana az igazgatóknak mindezt a tantestület tagjai körében gyakoroltatni. Valószínű, — sok súrlódás és sértődés kivédésével — a tanári kar harmonikus együttélése jótékonyan befolyásolhatná a tanulói közösséget.)

Talán az egyik — a nevét pontosan még nem tudom — olyan lenne, amelyiknek a segítségével a gyerekek jobban megismernék önmagukat, könnyebben kapcsolatot teremtenének másokkal, nyitottabbá válnának a másik, s a világ dolgai iránt. Ebbe beleférne természetesen egy kis illemtan is, mert úgy érzem, napjainkban nagy összevisszaság uralkodik ezen a téren. Talán nem ártana, ha még több alkalommal esne szó a kulturált viselkedés szabályairól. Ennek a „tantárgynak” a segítségével hiszem hogy több vidám, elégedett, a munkáját örömmel és becsülettel végző embert nevelhetnénk.

A másokra talán már inkább illik a tantárgy elnevezés, hiszen több iskolában próbálkoznak már vele. Ez a tantárgy néprajz. Azért tartanám fontosnak, mert jó lenne tudni, mi az, amit elődeink ránk hagytak, hiszen ezek ismeretében könnyebb lenne elindulni, de ezen ismeretek egyben szoros kapcsolatot képeznek az emberek és lakóhelyük, környezetük között.

Általános iskolában nem tenném kötelezővé az idegen nyelv tanítását, illetve megfordítva: csak az tanulhatna idegen nyelvet, aki magyarból legalább a közepes szintet

eléri. Amíg az osztály jobb képességű tanulói idegen nyelvet tanulnának, addig a gyengébbek olvasást, szépírást, helyesírást stb. gyakorolnának.

Sokféle tantárgyat tanítanék még az általános iskolában. Erkölc- és vallástant, ezen belül különféle vallásokat, azok eredetét, a Bibliát, abból történeteket. Beszelnék az erkölcs eredetéről, normáiról, összehasonlítanám a vallás-erkölcsöt a polgári erkölccsel. A feldolgozást heti egy órában, viták segítségével képelem.

A kommunikációt heti két órában, külön tantárgyként, mintegy az anyanyelvi órákat kiegészítendő. Ezen belül beszédfordulatokat, nyelvhelyességi gyakorlatokat, a mindennapi élet ügyiratainak ismeretét.

Vagy a testnevelés óra egyikén, vagy külön tantárgyként népitáncot, mellyel jelentős mértékben fejlődne a gyermekek mozgáskultúrája. Lehetőséget adna más népek táncainak megismerésére is.

A rajz-, az ének- és az anyanyelvi órák kiegészítőjeként néphagyományok nevű tantárgyat is tanítanék. A népművészet különböző ágaival ismerkednének a tanulók. Ezenkívül népi játékokat tanítanék, jeles napokat gyűjtenék, fejlesztve ezzel a kutatómunkához szükséges képességeket.

Megjegyzés: de addig, amíg heti két irodalom- és egy nyelvtanóra van, semmit. Mit szeretnék tanítani? Neuralgikus pont. Szerencsére a terjedelem keretét szab hevéletemnek, kár, hogy nem az igazgatóm szegezte ezt a kérdést a mellemnek.

Szín-Játékot: hangsúly mind a kettőn. A színház eredetét, működését, hatásait, mechanizmusait - megélve, kipróbálva, eljátszva.

Tudod, hogy Athénban fizettek a rászorulóknak, hogy elmenjenek színházba? Akkor fontos volt, hogy az ember szembesüljön a színházban a valósággal.

Egy nevesincs tantárggyal már próbálkoztam fakultáció keretén belül egy évig, de sajnos már nincs rá lehetőség, pedig de szívesen tanítottam, és a gyermekeket is érdekelte. A premodern kultúrák üzenete már nem jut el a mai emberhez, pedig a gyerekek fogékonyak a mondák, mítoszok, távoli kultúrák befogadására.

Na, most megyek, mert földrajzórám lesz. Különben történelem —könyvtár szakos vagyok, de hát a szükség...

Én a legnagyobb szükségét egy olyan tantárgynak érzem, ami összefogja a természettudományos tárgyakat, egyfajta rálátást biztosít a témára. Ezt egy természetismeret „című” tárgy keretein belül látnám megvalósíthatónak. Ez a tantárgy főként terepgyakorlatokra épülne, ezért duplaórás lenne, erdőn, mezőn, vízparton való szemlélődés, határozás stb. Négy éven keresztül heti egy alkalommal kerülne az órarendbe, megfelelő terepgyakorlatot biztosítva a gyerekeknek. Nagy segítség lenne a biológia, földrajz megfelelő témaköréhez is. (A tantárgyba csillagászati, rendszertani, szervezettani ismereteket is bele kellene építeni.) Egy sor praktikus ismerethez is hozzájuttatná a tanulókat: térképhasználat, iránytű kezelése stb.

A tananyag többi területére igazából nincs rálátásom, de feltétlenül fontosnak tartanék külön a fiúk és külön a lányok számára egy — a régi gyakorlati foglalkozásokhoz hasonló, azonos irányultságú — órát, akár a jelenlegi technika helyett is.

Általános iskolában bevezetném a KRESZ tantárgyat, kismotorvizsgával zárnam az ismeretek elsajátítását. A közlekedés az életben az alapismeretekhez tartozik.

A számítástechnika alapjai gyermekkorban könnyen elsajátíthatók, ezért már az általános iskola korai szakaszában elkezdeném tanítani. Fejlődő világunk egyre több munkahelyen követeli meg a számítástechnikai jártasságot.

Az osztályfőnöki órák számát felemelném heti két órára, lehetőséget biztosítva az erkölcsstan, a családi életre nevelés, az egészségügyi ismeretek bővebb, alaposabb tanítására gyakorlati példák, alapszituációk elemzésével.

Aki megnyerte a harcot

Ránézésre nem is hinné az ember, mekkora erő lakozik benne. Képes — ha kell — az országon végiggyalogolni, a legkisebb településen is hirdetni a közoktatási törvény előnyeit, szemléletét. Hányszor, de hányszor semmisült meg egy-egy fórum után, de mindannyiszor talpra állt (Mit talpra? Lábujjhegyre!!), s kissé félrehajtott fejjel mondta ugyanazt, ugyanazzal a hittel, meggyőződéssel.

Kezdetben azt gondoltam, a párthűség csupán az oka, hogy egy ilyen törvényt ilyen ellenszélben hirdetni képes. Egyszál egyedül küzdött, a kollégái nem bírták szusszal, az utolsó hónapokban elmaradtak mellőle, de kezdetben is hiányzott belőlük az elszántság. Figyeltem a mozgását, hallgattam előadásait. A törvény-túrákon igen sokat fejlődött, egyre keményebb, egyre határozottabb lett. Az eminens diák magabiztosságával lépett a pulpitusra, némi bizonytalansággal pásztázott a szeme a hallgatóságon. Mindig pontosan tudta, miért jött, mit kell elvégeznie. A küldetéstudat sosem engedte oldódni. Nem közvetlenkedett, nem barátkozott. Egyetlen dolog létezett számára: az ÜGY, amivel megbízták, amiért síkra szállt. Nem láttuk az embert egy pillanatra sem a helyettes államtitkári arc mögött. És mikor a többfelvonásos színjáték (dráma? komédia?) véget ért, legördült a függöny, a parlamenti nagy, közös gombnyomás után dolgavégeztével, elégedetten távozott.

A Szalay utcából a Bem térre

Most, a Szalay utca után, az MDF székház az otthona; ő a párt kommunikációs felelőse. Mintha már nem lenne olyan hajszolt, zaklatott. Talán most beleshetünk a szerep mögé valamelyest.

— Mit is jelent pontosan, hogy kommunikációs felelős? Mi a dolgod?

— Az MDF-ben én tartom a kapcsolatot a különböző társadalmi szervezetekkel, civil szerveződésekkel, pártokkal, egyházakkal, ifjúsági csoportokkal, sajtóval, szakértői csoportokkal. Rendszeresen találkozom vezetőikkel, referenseikkel, és egyeztetjük az elképzeléseinket. Közös pontokat keresünk, amiben nem értünk egyet, abban igyekszünk konszenzusra jutni.

— Ha jól értem, a jó kapcsolatok őrzése és kialakítása a feladatod. Bizonyára kialakítottál már egy stratégiát ezek megoldására.

— Barátságosan és határozottan viselkedem, mint eddig is. Például a sajtóval való viszonyban törekszem arra, hogy ne félkés információkhoz jussanak az újságírók, mert ezek — ahogy mostanában számtalan esetben előfordul — téves eszmékhez vezetnek. Ilyenkor a tények és az újságírói vélemények összekeverednek, az olvasó nem tudja szétválasztani őket. A sajtó is jól jár, ha korrekt információt kap. Talán, ha ez a kérdés megoldódik, sokkal jobb lesz az MDF és a sajtó viszonya. Úgy érzem, az utóbbi időben már valamelyest javult a helyzet.

— Én épp az ellenkezőjét tapasztalom. Nagyon nyomaszt az a stílus, ahogyan a politikusok nyilatkoznak, meg az is észrevehető, hogy az újságíró éppen mire akarják „kihegyezni” a dolgot. A nyilatkozatok többsége az ellenzéki pártoktól származik, egyre élesebben kritizálják a kormányt. Ilyenekre gondolok például: „a falu kormány-sújtottá terület”, „a költségvetési vita megbuktathatja a kormányt”, „Antall nem ismerte az országlakosok gondolkodását” stb.

— A sajtónak az a feladata, hogy tényszerű megállapításokat tegyen az eseményekről. Mostanában már közlik, miről volt szó, mi történt az MDF elnökségi, választmányi ülésein. Ez már változás, mert korábban nem tették.

Persze van még javítanivaló. Saját tapasztalatomból tudom, mennyi riportot, interjút készítettek MDF-vezetőkkel, aztán valamilyen oknál fogva ezek nem jelentek meg. Vagy az újságíró nem adta le, vagy a főszerkesztő nem járult hozzá. Ha sikerülne létrehozni és tartósan fenntartani azt az egyensúlyt, hogy van vélemény és van ellenvélemény, akkor ez már tisztességes dolog lenne. Ennél többet nem is akarok.

— Hogyan gondolsz a választásokra, milyen reményeid vannak?

— Azt gondolom, az MDF kormányalakító tényező lesz, ám nehéz lenne most megjósolni, milyen arányban. Vannak sötét lovak a táblán. Az ellenzékiiségről az MDF számos tagjának van tapasztalata, úgyhogy nem annyira elkésítő a helyzet. Én személy szerint azt szoktam mondani, ha győzünk, akkor valóban győzelemnek fogom megélni, ha személyemben vesztek, akkor a családom nyer feleséget, anyát.

— Ez azért nagy kudarc lenne, hiszen te is igen sokat megtettél ezért a pártért.

— Ez igaz. De mindenképpen nyertem már valamit. 1989 óta olyan emberekkel vagyok körülvéve, olyanokkal dolgozom és gondolkodom együtt, akiktől sokat tanultam és hasznos volt velük az együttlét. Nem jelent problémát, ha visszamegyek tanítani, szerettem csinálni az egyetemen is, a középiskolában is.

Van még mit tenni

— Amikor még tanítottál, a rendszerváltás idején, biztosan láttad az oktatásügy gondjait, és nyilván voltak elképzeléseid arról, mit lehetne, mit kellene tenni. Az akkori álmaidról szeretnék hallani.

— Nem tetszett a tanárképzés az egyetemen. Eleinte pszichológus, majd újkori történész szerettem volna lenni, de aztán kikötöttem a matematikánál. Sok konfliktusom volt az egyetemen (IS!), ott is hagytam a pedagógia szakot. Nem volt elméletileg megalapozva a tudásunk, nem vették komolyan, de nem is kérték számon, úgy engedtek a gyerekek közé. A szakmára nem készítettek föl, arra, hogyan építsek föl egy tananyagot, hogyan szóljak a gyerekekhez, ez a rendszer ma is így működik, hogy 13 tanítási óra után kiengednek tanítani. Szóval a képzésben szerettem volna változásokat elérni. Aztán a minőség! Az lenne ideális, ha a pedagógus egy-egy tudományterületen elmélyedne, egy kicsit kutató, alkotó is lenne. Az

alkotó értelmiségi lét megélése a fontos. Persze ehhez az is kell, hogy legyen tisztességes fizetése, ám azért végezzen tisztességes munkát. Nagy tanáregyeniségeket kellene kinevelni.

— Amikor bekerültél a minisztériumba, ezekből a problémákból meg tudtál-e valamit oldani?

— Két dolog volt, amit megvalósíthatónak éreztem, és kitűztem magam elé: csinálni egy törvényt, és a pedagógus közalkalmazott legyen. Volt egy harmadik elképzelésem is, de abban csalódást éltem át. Azt gondoltam, hogy a szakmai szerveződésekre lehet számítani, partnerrendszer alakul ki, és egy kiérlelődött szakmai kompetencia révén ők maguk bizonyos minőségi változásokat érnek el. Nos, ez a folyamat lassabban megy, mint számítottam. Vannak jó elindulások, kezdeményezések, de mindez kevés. Sok mindennek kellene szakmán belül tisztázódnia, tisztulnia.

A pedagógusképzésben vannak eredmények. Sokat küzdöttünk az egyetemek autonómiájáért, s ez megvalósult. Pontosan tudom, milyen szörnyű, amikor a minisztérium akar diktálni. Az egyetemnek a közoktatás igényeit kell kielégítenie, közelebb kell hoznia a tanárképzést és a közoktatást, ki kell építenie egy hatékony továbbképzési rendszert is. Lenne még mit tenni.

— Ha olyan helyzet adódna, visszamennél a minisztériumba?

— Ha azokat tudnám teljesíteni, amiket most feladatomban látok, valószínűleg.

— Mi volt több, a siker vagy a kudarc?

— Egyértelműen a siker. Persze vannak dolgok, amiket nem tudtam megvalósítani. Például igen nagy szükség lenne egy jól kiépített információs rendszerre. Sikernek azt könyvelem el leginkább, hogy meg tudtam nyerni az embereket.

— Házon belül sok volt a konfliktusod?

— Igen. Azt mondják, túlságosan erőszakos vagyok. Évtizedes hagyomány, hogy a minisztériumban a közoktatás háttérbe kerül a kultúra egyéb területeivel szemben, nem kap olyan szerepet, mint ami megilletné. Ma 50 ember van a minisztériumban, aki közoktatással foglalkozik, ez iszonyúan kevés. Sikerült megemelnem a fizetésüket, és szobákat harcoltam ki számukra.

Így legalább a munkakörülményeik javultak. Még visszatérve az eredményekre. Annak örülök, hogy gyakorló pedagógusokat sikerült eljuttatni az Európa Tanácsba. Ez nagy előrelépésnek számít. De emellett nagy tragédia, hogy kevesen beszélnek nyelveket. Ezügyben még többet kellene tenni.

— A Közoktatásfejlesztési Alap évekig lehetőséget biztosított az iskolák számára, hogy megvalósítsák elképzeléseiket. Hogyan áll ez most?

— Valóban, sok helyen elindultak kezdeményezések, mégis azt gondolom, ezt nem központilag kell támogatni. Az jó, hogy elindította az iskolákat, azonban a fejlesztést helyben kell megoldani. A KFA feladata most három irányú volt. A közoktatási törvénnyel kapcsolatos anyagok előkészítésének finanszírozása, a kerettanterveket készítő intézmények támogatása, a követelményrendszer elkészítése, tanfolyamok, továbbképzések szervezésének segítése. Készült például nagyon sok tanítást segítő kiadvány. Végül a módszertani lapok támogatására kb. 35 millió ment el, ez is a KFA-ból.

— Úgy érzem, a minisztérium nem használta ki azokat a lehetőségeket, azokat a szellemi erőket, amelyek már régóta adva voltak az országban. Éppen az ilyen, KFA által megindított iskolákra gondolok. Véleményezhették volna az elkészített szakanyagokat.

— Szerinted hány ilyen iskola van, amelyik vállalta volna?

— Három-négy biztosan, de lehet, hogy több. Vagy a Független Pedagógus Fórum — hogy visszatérjek a szakmai szerveződésekhez -, amely az egyetlen politizáló oktatási szervezet ma Magyarországon. Föl lehetett volna használni szellemi erejét.

— Valóban, többeket lehetett volna megnyerni, de erre az idő, az energia kevés. Hogy mit kellett volna megtenni, azt többnyire csak utólag tudja az ember. Ha most kezdeném, néhány dolgot biztosan másképp csinálnék.

— Mit éreztél, amikor a törvényt elfogadta a parlament?

— Örültem, de sajnáltam, hogy vége. Aztán a törvény munkálatai során annyi probléma felmerült, amelyek még mind megoldásra várnak, ezért úgy éreztem, még lenne mit tenni.

— Köszönöm a beszélgetést, sok sikert kívánok új munkaköröd betöltéséhez.

Pecsenye Éva

Fizikáról Mosonmagyaróvárott

Elsősorban nem azért ragadtam tollat, mert én is ott voltam, és nem is azért, mert fizikatanár vagyok, vagyis nemcsak ezért, hanem mert azt tapasztalom, hogy az általános iskolai fizika tantárgy az oktatásügy azon kevés várai közé tartozik, melyet a közoktatásügyben évek óta folyó politikai és szakmai csatározásoknak jelentősen nem sikerült meggyengíteniük. Hogy miért? Mert bástyáit évek, sőt évtizedek óta jól képzett, stabil szakemberek védik, fejlesztik. Ezt a meggyőződésemet erősítette az Eötvös Loránd Fizikai Társulat által már tizenhetedik alkalommal megrendezett Általános Iskolai Fizikatanári Ankét, amely tovább népesítette és képezte a várvédők táborát.

Nem húzzák a lovak a szekeret, ha közéjük dobják a gyeplőt. Nem lesz hatékonyabb a pedagógus, ha egyik napról a másikra magára hagyják. Szüksége van információkra, választékra az eligazodáshoz, eredményességhez.

Így gondolják ezt már hosszú évek óta az ankét szervezői, meg a fizikatanárok is, ezért van túljelentkezés a rendezvényre minden évben, és ezért kezdődik oktatáspolitikai tájékoztatóval.

Az idei év első előadásán Korzenszki Richárd, az MKM miniszteri biztosa, szinte filozófiai mélységgel elemezte a természettudományokat — ezen belül a fizikát - tanító pedagógusok felelősségét, a világkép kialakításában. Feltette a kérdést: Képes-e az iskola egységes világképet közvetíteni? Ahhoz, hogy ezt megtehessük, az univerzum egészét kellene vizsgálnunk, de akarjuk-e ezt, amikor ma a specializálódás a jövő?

Tapasztalata szerint növekvőben van a fundamentalizmus, leegyszerűsített alaptételek fogalmazódnak meg, háttérbe szorul a felelős szabad gondolkodás. Az embernevelés célja csak egy lehet, olyan embereket formálni, akik jól érzik magukat a világban, azaz meg kell

tanítani a gyerekeket élni. A tanár saját személyiségével tájékozódási pont a gyermek szemében, ezért óriási a felelőssége.

Nagy érdeklődéssel várják minden évben a résztvevők Károlyházi Frigyes professzor úr — az egyik alternatív tankönyvcsalád írója — lenyűgözően hangulatos előadását. Idén A csábítás trükkje című előadásában elmondta, és érdekes példákkal illusztrálta, hogy a tanításban a szigorúság és a „linkség” szintézisére van szükség az eredményességhez. Kell a mese, az anekdota, a tréfa, a játék, a verseny, a kísérlet, a közvetlen tapasztaláshoz. Elemi szinten csak a szembeszökő dolgok tudatosítását követeljük meg, hogy egyszerűen élhesse át a gyermek a tudomány hatalmát. Persze a sikerhez kell egy olyan zseniális, hallatlanul színes tanáregyenység is, mint Károlyházi tanár úr.

Úgy gondolom, egyedülálló eredménynek számít általános iskolán belül, hogy a fizikatanárok e tanévben négy alternatív tankönyvcsaládból választva taníthatnak. A tankönyvcsalád annyit jelent, hogy egy-egy team vállalta valamennyi évfolyam tankönyvének megírását, több-kevesebb segédlettel. Mindegyik változathoz étvágygerjesztőt adtak a szerzők. A délelőtti plenáris üléseket délután műhelyfoglalkozások követték, ahol érdekes kísérleteket láthattak a résztvevők, valamint aktuális tantárgypedagógiai kérdéseket vitathattak meg egy-egy vállalkozó szellemű pedagógus vezetésével.

Tovább színesítette a palettát Boros Dezső tanár úr Égbe szállunk című szabadtéri kísérletsorozata. Tanár és diák által olcsón, egyszerűen elkészíthető eszközök segítségével tette szemléletessé a fizikai törvényszerűségeket. (Fizikai Szemle, 1993/6)

Hagyomány már évek óta az ankéton az eszközkiallítás, ahol megszállott, újítokeadvü tanárok saját eszközeiket mutatják be az érdeklődőknek. Több ízben nagy sikerrel szerepelt Szeder László sátoraljaújhelyi fizikatanár. Idén övé lett a közönségdíj.

Mindezt kiegészítve, számos kiadó kínálta a fizikatanítás eredményességét segítő könyveit, kiadványait.

Akik ott voltak, információgazdagon, szakmailag és metodikailag megerősödve, nagyobb bizottsággal kezdtek a következő tanévben. Én is.

Pápai Gyuláné

Alkotva, cselekedve tanulni

A belső tapasztalat birtokában megszerzett, elsajátított ismeretek maradandóbbak, könnyebben beépíthetők az egyén életvitelébe. Az élményszerzés sokféle lehetőségeinek mérlegelésekor a rendelkezésre álló környezet differenciáltsága, valamint az emberi individualitás tisztelete kiemelkedő jelentőséggel bír. Az osztálytermek nagysága, berendezése, az iskola udvara, a kultúrterem, a klubhelyiség, a könyvtári szolgáltatás, a fénymásolási lehetőség, a szerszámok és anyagok választéka, a sportpálya, a tornaterem, a tanműhely, az iskolakert megléte vagy hiánya behatárolja az elvégezhető megfigyelések, kísérletek, számítások, mérések, vizsgálódások végzését; munkadarabok, alkotások, szövegek könyvek készítését; kiselőadások, bábjátékok, műhelyfoglalkozások tartását stb.

Tanulók, pedagógusok, szülők

Az emberi individualitások tisztelete még a tárgyi feltételeknél is fontosabb. A méltóságérzet az az érzés, hogy egy egyén nem pusztán a természet tulajdona és tulajdonsága, hanem ő maga is hozzátesz valamit, hozzájárul valamivel a természethez. A megfigyelt, leírt jelenségek bemutatásra, előadásra várnak. Az elkészített munkadarabok, festmények, rajzok, gyűjtemények, fotók a falakra, vitrinekbe kíváncsognak. A belső élmények előhívják a szereplési, közlési vágyat, az élő kommunikációt, kisebb érdekcsoportok szerveződését.

A közelmúlt évtizedeinek nevelési gyakorlatában kevés lehetőség kínálkozott az élő kommunikációval egybekötött ismeretszerzésre, kapcsolatteremtésre, tapasztalatcserére. Pályázati felhívásokra beküldött, helyezést elért alkotások, pályamunkák kiállítása, esetleges publikálása csak a szűk körű „szerzői gárda” tagjait érinti közvetlenül. Az eredményhirdetés ünnepélyes pillanata nem mélyülhet el. Néhány perces rögtönzött beszélgetés nem teszi lehetővé egymás gondolatainak megismerését.

Az alkotás szerzője nem állhat ki a publikum elé, hogy élőszóval is elmondhassa: ő mivel foglalkozik, milyen vágyakat érlel magában; nem tudhatja bemutatni módszereit, alkotói magatartását. Tartalmas kapcsolat hiányában a nézőközönség fantáziája, kíváncsisága, keresség, kutató kedve nem nyer kielégítést.

Alkotó — nézőközönség (tanár—diák) kapcsolatban a folyamatos, gyakori szerepcseré váltogatása csökkenti a passzivitást, ellenállást, tartózkodást; kiküszöböli a „befogadás” egyedulalomra jutását a nevelési folyamatban. Az alkotva, cselekedve tanulás úttörőinek nevével fémjelzett alternatív iskolák, módszerek (Montessori, Freinet, Waldorf, Gordon) iránti szimpátia a hazai pedagógus berkekben is terjedőben van.

Az 1993. augusztus 21-23. között Dunafüreden megrendezett háromnapos Freinet-tábornak közel nyolcvan résztvevője volt az ország egész területéről — Mosonmagyaróvártól Békés megyéig. A részvétel nem volt életkori, foglalkozási kategóriához kötve — tanulók, pedagógusok, szülők is jöhettek. A hátizsákokban megvalósításokra váró ötletek, munkatervék, vázlatos írásművek, elképzelt munkaeszközök, albumok, alkotások. Az ismerkedés első mozzanataként egy közös kiállítást rendeztek a hozott anyagokból. Tágas parkrészetek, erdős, füves térségek váltakozása, barátságos faházikók, a vízpart közelsége mellett ez is hozzájárult a differenciált környezet megteremtéséhez.

Az érdeklődési körök egyeztetése, érdekezonosulások, kisebb csoportok szerveződése már a kiállítás rendezésekor megkezdődött. Az azt követő kötetlen beszélgetések, találkozások, ismerkedések csak fokozták az összetartozás érzését. A közös játék, munka, tanulás jól megfért egymás mellett. A végzett munkáról minden csoport beszámolhatott rajzban, írásban vagy élőszóval az egész plénum előtt. Így találhatott termékeny talajra minden javasolt ötlet, újítás, alkotás.

Hús fák árnyékában, vízparton, faházikók körül szerveződött munkasarkokban ügyes kezek készítettek nádkunyhót, álarcoakat, jelmezeket, fűszerképet, monotípiát. Megismerkedhettek a sablonfestés, festékszórás, fonalszövés, agyagozás titkaival. Kötetlen kerekasztal-beszélgetések keretében határozták el a csoportok, hogy mit lenne érdemes másoknak is bemutatni, előadni. Felosztották egymás között a tennivalókat. Feldolgozták a tapasztalataikat, élményeiket.

Élmény és kibontakozás

A vízparti csendélet, a százhalombattai erőmű kéményéből fel-felcsapódó lángoszlop hatására a táborlakók egy ismeretlen távoli szigeten képzeltek magukat, ahol csak néhány bennszülött őslakó tengeti életét. Szigeti kalandok közepette találkoztak az őslakókkal. Tanulmányozták a növénytakarót, állatvilágot. Felfedezték a sziget ősi kultúráját, alkotmányát, népszokásait, vallását. Mindezt hangulatos, játékos formában, jelmezekkel jelenítették meg. Minden résztvevő tapasztalatokkal gazdagodva, élményekkel feltöltődve távozott a tábor színhelyéről.

Alkotóiskola megteremtésének gondolata a magyar települések neveléstörténeti dokumentumaiban is kimutatható. A századforduló idején életre hívott gazdasági ismétlőiskolák a gyermekek gyakorlati foglalkoztatása érdekében létesültek. A köveskáli önálló gazdasági ismétlőiskola eszméjét „a község közönsége rendkívüli érdeklődéssel és rokonszenvvel fogadta, s a kivitelhez húsz hold földet, a tanterem elhelyezését s a gyakorlati telep felszerelését ajánlotta meg.” — írja a Zalavármegyei Hírlap 1902. április 13-i száma. (Köveskál ma Veszprém megyéhez tartozik.) A badacsonytomaji ifjak „esténként készítik gyékényfenekű gyümölcskosaraikat, szárító rekeszeiket, gyékény- és szalmafonataikat, kerti székeiket. Előkészültek selyemhernyótenyésztésre, fonal-, szőnyeg-, harisnya-, pulóverszővésre, vesszömunkára.” (Tapolcai Újság, 1938. január 30.)

Ebből a sokszínűségből napjaink gyermekének már csak a tanulmányi versenyek, sportmérkőzések, pályázatok, publikációk jutottak osztályrészül. A Középdunántúli Napló 1959. május 20-i számában olvasható Körmenyi Gábor badacsonytördemeci tanuló költeménye.

Vihar a Balatonon

Állok a tetején a Badacsony hegynek
Alattam apró kis hullámok remegnek
Meg-megcsillannak a tündöklő napfényben,
Majd széjjelporladnak kint a partszegélyen.
Mint karcsú pillangók virágról virágra,
Úgy siklanak a vitorlák hullámról hullámra,
De amott mögöttem, az öreg Bakony mögöl
Viharfelhők tornyosulnak onnan észak felől.
A sűrű felhők a fénynek utat sem hagynak,
Hírük-poruk sincs már a vitorlásoknak.
Az északi szél jajgatva tombol,
A dühös hullám már kőgátat is rombol,
S ahogy letekintek a tónak vizére,
Csak hullám látszik, meg annak az örvénye.
Apró kagylókat dobnak ki a partra,
Melyek megszáradnak, s ott maradnak halva.
De továbbmegy a zivatar-más, messze tájakra,
És itt csak kis kagylók maradnak a partra kidobva.
Sirály röppen az égen magasra,
S elcsendesül a tó alkonyaira.

Az örökös vetélkedők, versengések csak erősítik a jó — gyenge, ügyes — ügyetlen, győztes — vesztes, okos — buta, gyors — lassú, tehetséges — tehetségtelen megkülönböztetéseket gyermek és gyermek között. Az alkotva, cselekedve tanulás minden gyerek számára biztosítja a kibontakozást.

Kiss Ferenc

Az én világom

(Bemutatkozik egy versmondó tizenéves – pályázatra s némi tanári ösztönzésre)

Nyíregyházán születtem 1977. március 15-én, de szüleim, rokonságom, s egész eddigi életem Újfehértóhoz köt.

Itt tanulok a Bajcsy-Zsilinszky Endre Gimnázium 3. g. osztályában.

Édesanyám nőgyógyászati asszisztens, édesapám rádió-tévé műszerész.

Van egy húgom és egy öcsém, de a köztünk lévő 7-8 év korkülönbség miatt néha úgy érzem, mintha egyedüli gyerek lennék. Szinte a harmadik „felnőtt” vagyok a családban.

Nem hiszem, hogy jó riportalany volnék, mivel történetem nem igazán színes és érdekes. 16 éves lány vagyok, és mint sok más társam, szeretném magam megtalálni a világban.

Tulajdonképpen már tudom, hogy mit szeretnék, de olyan nehéz a hozzá vezető út, hogy néha attól félek, fel fogom adni.

Kisgyerek korom óta érdekel a színészet, a művészek világa, de igazán közel sohasem kerültem hozzájuk. Mindig azt hittem, hogy ők „földöntúli lények” és csakis a kiválasztottakból kerülnek ki.

Álmodoztam, ábrándoztam... és hittem!

Hittem magamban és vágyaimban.

Már óvodás koromban sokat szerepeltem, s titkon örültem, hogy felfigyeltek rám.

Az általános iskolában nem voltam kiemelkedő tanuló, és kevés lehetőségem nyílt a szereplésre.

Az osztályban részt vettem minden kulturális műsorban, de ezek a rövid szerepek nem adtak lehetőséget a kibontakozásra. Pedig úgy éreztem, sokkal többre lennék képes!

Valójában csak most — néhány sikerrel a hátam mögött — kezdem sejteni mennyire a fellegekben jártam. Rádöbbsentem, milyen sokat kell még tanulnom!

A középiskolában - szinte varázsütésre — minden megváltozott.

Alig telt el pár hét, és életem első igazi sikerét Csokonai Vitéz Mihály Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz című versével arattam.

Majd egymás után jöttek a jobbnál jobb lehetőségek.

Iskolai szavalóversenyeket nyertem, Arany János Balladamondó versenyen második lettem. Arany János azóta is a legkedvesebb költőm.

A szívem mélyén érzem, hogy hozzám is írta az alábbi sorokat:

„Mi a lámpa sötét éjben Mi az árnyék forró délben... S mire nincs szó, nincsen képzet:

Az vagy nékem, óh költészet.”

(Arany /.: A vigasztaló)

Úgy vélem, közelebb kerültem a titkos vágyhoz, a színházhoz is.

Túl akartam lépni az iskolai szereplési lehetőségeken, ezért jelentkeztem a „Ki mit tud?”-ra.

Játéknak tekintettem, de nagyon komolyan készültem rá. A városi, majd a területi verseny után az országos válogatón is felléphettem.

A zsűritagoktól jó kritikát kaptam, éppen ezért keseredtem el, amikor az igazi megmérettetésen már nem lehettem jelen.

Utólag úgy érzem, az embert a kudarcok edzik. Nem biztos, hogy meg tudnék birkózni azzal a felelősséggel, ami egy nagyobb siker után szakadt volna rám. Még van két évem a középiskolában, és minden lehetőséget szeretnék megragadni, hogy fejlődjek. Ebben sokat segítenek szüleim és osztályfőnököm, Aknay Andrásné. Ő továbbra is figyel rám, biztat, bírál és tanácsokat ad. Ha megvalósulna az, amiért küzdök, és felvennének a Színművészeti Főiskolára, akkor is szeretnék hű maradni önmagamhoz.

Járó Zsuzsa

Válogatás az Íródeák című iskolai irodalmi folyóirat írásaiból

Erdélyben nyaraltam

Júliusban a szüleimmel és a testvéremmel Erdélyben töltöttünk tíz napot. Sokfelé voltunk, de én most csak a Székelyföldről írok.

Székelyudvarhelyen laktunk, innen kirándultunk sokfelé. Udvarhely gyönyörű kis város a Hargita közelében. Első nap — útban Udvarhely felé — megálltunk Tamási Áron sírjánál. A hatalmas kőtömböt, amelyből a síremléket faragta Szervátiusz Jenő és Tibor, a Hargitáról hozták. Azt mondják az ottaniak, hogy az óriási, fekvő kőtömb helyén ivóvíz fakadt a föld mélyéből. Másnap a Madarasi Hargitán jártunk, ott, ahol Ábel is. Mikor elindultunk, borús volt az idő, és a felhők között járva értük el a csúcst (1800 m). Ritka, csak itt élő növények borították az ösvény két oldalát. Amikor felértünk, a szél elfújta a felhőket. Csodálatos kilátás tárult elénk! Messze lehetett látni a Csíki-medencéig, Marosvásárhely irányában Sikaszón is túl, egészen a környező hegyekig. Gyönyörű volt, de félelmetes is: a hatalmas fenyvesek, az óriási hegyek, a mélység és a távolság! Aznap Székelyvárságon aludtunk egy faházban a Küküllő partján, egy csodálatosan szép völgyben. Másnap kirándultunk az erdőben: gyógynövényeket, fenyőtobozokat, zuzmós ágakat gyűjtöttünk, és sok-sok erdei szamócát ettünk. Nagyon tetszett, mert ilyen óriási fenyőket még soha nem láttam.

Délután Farkaslakán jártunk. Tamási Áron szülőházát néztük meg. A legfiatalabb húga, egy nagyon kedves, idős néni vezetett végig az emlékszobán, aztán kinyitotta azt a hátsó szobát is, ahol Tamási Gáspár élt. Itt vannak a család régi bútorai, fényképek, edények, használati tárgyak. A berendezés olyan, mint Tamási Áron gyermekkorában volt. Búcsúzóul diót kaptunk a nénitől.

Innen Szejkére mentünk. Itt, Székelyudvarhely határában temették el Orbán Balázst. A sírjához tíz székely-kapun keresztül vezet az út. A legrégebbi kapu több mint száz éves. Mindegyiken más a felirat. Nagyon szép kapuk! A Szejkén van egy forrás is, aminek kénes ízű gyógyvize van. Nekem nem nagyon ízlett, de a helybeliek közül sokan szívesen isszák. Szerintem a homoródi és a korondi víz sokkal finomabb.

A következő nap a Szent Anna-tóhoz mentünk. Ez egy gyönyörű, magasan fekvő tengerszem, óriási fenyvesek veszik körül. A tó mellett áll a Szent Anna-kápolna. Innen Kisbaconba látogattunk, ahol a Benedek Elek emlékház áll. Ez egy szép nagy kúria, amelyet ő építtetett a nagy családnak. Voltunk a dolgozószobájában, láttuk a könyvtárát, a tollat, az íróasztalát, amely mellett meghalt, a levelét, amelyet már nem tudott befejezni. Itt hallottam róla egy szép történetet. Felesége és közte volt egy olyan megállapodás, hogy amelyikük előbb meghal, azt a másik azonnal követi. Benedek Elek délben meghalt, a felesége este bevette a gyógyszereket, és két napi szenvedés után halt meg. Egyszerre temették őket, közös sírba. Voltunk a temetőben a sírjuknál, ahonnan az egész falut, a szép kis völgyet és az egész hatalmas Benedek-birtokot is lehet látni. Benedek Elek sírján ezt a - saját maga írta — verset olvastam:

„Jézus tanítványa voltam, Gyermekemhez lehajoltam, A szívemhez felemeltem, Szeretetre így neveltem.”

Sajnos, másnap reggel továbbutaztunk a Székelyföldről. Sok szépséget és érdekességet láttunk, és még sokfelé jártunk, de szerintem a Székelyföld csodálatos!

Szmerka Gergely 2. o.

Németh László

Nyolcosztályos Gimnázium

Nagyapám iskolája

— Bizony, a mi időnkben, fiam, nem úgy néztek ki az iskolák, mint most a tiétek.

— Akkor hogy? Mesélje el, Nagyapa!

— Hát jó. Egy nagyobbfajta parasztházhoz hasonlított. Egy-két teremben összevont osztályok voltak. A szüléink által összeeszkábált padokban ültünk és tanultunk. Palatáblára palavesszővel írtunk, amit aztán letöröltünk. Az első padban ült a legjobb tanuló, a másodikban a második legjobb, és így tovább. A legutolsó pad a számárpád volt, ott ült a legrosszabb és a legbutább gyerek. Az ülésrend minden órán más volt, mert előfordult, hogy nem mindig ugyanaz a gyerek volt mindenből a legjobb. Mindenki a képességeinek megfelelő helyen ült. A tanító úr nádpálcával járt körbe az osztályban, és a rossz, szófogadatlan gyerekeket azzal dorgálta. A táblára krétával írtunk már akkor is. Nem volt villany, petróleummal világítottunk. Télen egy búboskemence adta a meleget. Mivel a fűtésre kevés volt a pénz, spórolni kellett a tüzelővel, mert ha nem takarékoskodtunk, tél végére elfogyott a tűzifa. Ebédelni hazajártunk, a nagyon szegényeknek az iskolába vitt kenyér volt az ebédjük. Télen nagyon kevesen tudtunk iskolába járni, mert nagyon sokan tanyán laktak, és a méteres hó miatt meg csizma hiányában nem tudtak közlekedni.

— És hány osztályt végzett, Nagyapa?

— Csak hat elemi osztály volt, a hat osztály elvégzése után a legtöbb gyerek a szántóföldeken dolgozott, vagy otthon a háztartásban segédkezett. A tehetősebbek a városba mentek tanulni, úgynevezett polgári iskolába jártak. Más gyerekek inasnak álltak be, csizmadiának, könyvkereskedőnek, és Isten tudja, még minnek.

— Nagyapa, a tanító úr hol lakott?

— A tanító úr is nagyon szegény volt, ott lakott az iskola épületében. Sovány keresete kiegészítésére szolgált, hogy a gyerekek időnként krumplit, szalonnát, babot, zsírt, tojást és egyéb élelmet vittek neki, például Balázs-áldáskor, karácsonykor, húsvétkor.

— És miből épült az iskola?

— A falai vályogból épültek, jó vastagok voltak. Télen benntartották azt a kis meleget, ami volt, nyáron pedig jó hűvös volt odabent. A tető zsindelelyből készült. Bizony, volt olyan, hogy beáztunk, nem is egyszer. És ha a lyuk alatt ült egy diák, a fejére esett az eső, de nem tudtunk rajta segíteni.

— És mondja, Nagyapa, szeretett iskolába járni?

— Bizony, fiam, hogy szerettem! Most is szeretettel gondolok rá vissza. És ha jó fiú vagy, te is szereted, és szeretni fogod mindörökké.

Koncz Anna 2. o.

Németh László

Nyolcosztályos Gimnázium

Iskolapadban a nyárról

Még jól emlékszem, hogy tavasszal és a nyár elején milyen izgatottan válogattunk a táborok és az üdülési lehetőségek között. Most, a szünidő elteltével mindenki levonhatja a tanulságot, jól vagy rosszul választott-e. Azt hiszem, én és az Apátistvánfalván megrendezett olvasótábor többi résztvevője elégedettek lehetünk, jól döntöttünk. Az Oltalom Alapítvány jóvoltából egy hetet töltöttünk el a csendes őrségi falucskában. A résztvevők Győr-Moson-Sopron megye több helyéről, főként kis településekről érkeztek. Táborozásunk minden szempontból hasznosnak bizonyult.

A téma a boldogság keresése volt. Érdekes előadásokat hallgathattunk a Biblia alapján. Reggelenként 9 órakor kezdődtek a programok, amelyek Krisztus nyolc boldogság-mondását dolgozták fel. Az előadásokat a tábor vezetői, dr. Reisinger János, Szabó Attila, Goór Judit és Bahorecz Ilona tartották. A hallottakat délután kis csoportokban beszéljük meg. Mindenki felszabadultan fejtette ki véleményét a témában, figyelmesen, az állításokat mérlegelve hallgatta meg mások nézeteit. Mindenképpen hasznosnak tartom ezeket a beszélgetéseket, melyek segítettek nekem is, és azt hiszem, másoknak is, hogy megtalálják önmagukat és a helyes utat az életben.

Az esti előadásokon, illetve beszélgetéseken a témához kapcsolódó irodalmi művekről volt szó — legtöbbször verselemzés formájában. Nemegyszer élénk vitába keveredtünk.

De nemcsak irodalmi ismereteinket gyarapítottuk, hanem kirándultunk is a szép vidéken. Egyik túránk alkalmával meglátogattuk a szomszédos faluban, Kétvölgyön élő népi fazekasmestert és műhelyét, máskor jól fürödtünk a tiszta vízű, erdőszéli, máriaújfalui tóban, és gyönyörködtünk az érintetlen természet szépségeiben. A növényvilág apró varázslataira csodálkozhattunk rá az esti diavetítések alkalmával is, amikor szép képeket láthattunk, melyeket versidézetek tettek teljessé. Szentgotthárd nevezetességeit, a színházat, a nemzetiségi múzeumot is megtekintettük egy borús délelőttön.

Táborozásunk egyik legszebb fénypontja volt az egész napot betöltő ausztriai utazás, amely során Grazcal, Ausztria második legnagyobb városával ismerkedtünk meg. Kíváncsian bóklásztunk ezen a gyönyörű helyen, és a sok látnivaló mellett még a német nyelvet is gyakoroltuk. Ezért a szép élményért a Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzatnak is köszönettel tartozunk, mert pályázat útján 30 000 forinttal támogatott bennünket.

Tanulságos élmény volt, amikor kommunikációs játékkal ismertük meg egymást és önmagunkat. Ezek a feladatok megmutatják, milyen helyzetben hogyan viselkedünk, és hogyan kellene viselkednünk. Olyan dolgokra mutatnak rá, mint az egymás iránti bizalom vagy türelem.

A tábort igazi messze látszó tábortűzzel zártuk, ami köré odagyűlt mindenki. Ki verssel, ki dallal búcsúzott, de mindenki sajnálta, hogy máris vége. Míg táboroztunk, úgy éreztük, egy szigetet alkotunk a harcokkal, erőszakkal, önzéssel teli világban.

Eltelt a szünidő, de nyár lesz jövőre is, és reméljük, tábor is lesz.

Krista Zita

Rejtő Sándor Textilipari Szakközépiskola IV. D.

Természetgyógyászat – katedra-közelben

„Csak az Ön hite képes megsokszorozni a mi gyógyításunk erejét...”

Az „Ormos János” Egészségügyi Alapítvány Természetgyógyászati Tanácsadó Központját az alapítás óta több tízezer beteg kereste fel.

— Minek köszönhető e népszerűség? — kérdeztük Boldizsár Sándor igazgatótól.

— Nehéz erre röviden válaszolni — mondta. — Talán az a szeretet, gondoskodás, amellyel fogadjuk és ellátjuk a betegeinket, megnyerte az emberek bizalmát. S ha ehhez még a természetgyógyászat hatásos és jól kipróbált biztos módszerei is társulnak, az manapság már csodának számít!

Valamennyi páciensünket rádöbentjük, hogy a csoda saját magában van. S talán kevesen tudják, az igazi gyógyítás, illetve gyógyulás az, ha a beteg aktívan közreműködik a saját gyógykezelésében.

A gyógyközpont alapítói nemcsak vallják a lélek hatalmát az emberi természet felett, de ennek látványos eredményeként ideális környezetet is teremtettek a gyógyulni vágyók népes táborának. A támogató cégek jóvoltából egy újabb épületszárnyat nyitottak, ahol sokkal komplexebb módon kezeli a betegeket a 12 orvos-természetgyógyász.

A páciensek először szűrővizsgálaton, íriszdiagnosztizáláson vesznek részt, s csak ezután következhetnek a különféle kezelések: akupunktúra, kiropraktika, bioenergia, csontkorrekció stb. Az orvos szabja meg ugyan a kezelések milyenségét, intenzitását, a beteg mégis úgy érzi, a gyógyítóval együtt halad végig a gyógyuláshoz vezető úton. Nincs gyógyszeres kezelés, sem fájdalmas beavatkozás a központban. A legfőbb gyógyító erő az emberséges közeledési mód, amely hitet ad a gyógyuláshoz. Ha a gyógyulni vágyó ember ideális környezetben találkozik tehát az őt gyógyítani szándékozó orvos-természetgyógyással, ennek egy piciny kis eredménye már — a kézzel fogható csoda.

— Ezek szerint a komoly megbetegedések korai felismerésének igen hatásos és egyszerű módszere lehet az íriszdiagnosztika.

— Igen, így azok a betegségek is könnyen felismerhetők, amelyeket életünk korábbi szakaszában már átéltünk. Segítségével az orvos megállapíthatja a betegségekre való hajlamot is. Az íriszdiagnosztika tehát gyorsan és megbízhatóan tájékoztatja az orvost a szervezet testi-lelki állapotáról. Ennél fogva szélesebb körű szűrővizsgálatokra is alkalmazható lenne. Még a gyermekeknél is.

— November közepétől, akik kúraszerű kezelésre jönnek vidékről, még ez év végéig, szálláshelyet is kaphatnak a rendelőben. A kezelés költségei természetesen nem változnak, viszont a betegek megspórolhatják az ide- és visszautazás kiadásait.

Pályázat története

A közalkalmazotti törvény az óvodavezetői pályázat feltételeként főiskolai végzettséget ír elő. Így, akik 1959-ig szereztek óvónői oklevelet, és háromnál több csoportos óvodában vezetőként dolgoznak, ezentúl vezetői állásra nem pályázhatnak. Ez az intézkedés a nyugdíj előtti években súlyos anyagi és erkölcsi hátrányt jelent számukra.

Az évek múlásával sok mindent megér az ember. A sors megadta számomra, hogy pályám vége felé kipróbáljam, mit vált ki az emberekből tanulmányaim leértékelése; annak az intézménynek az indokolatlan és méltánytalan lejárata, amely számomra 1959-ben kiválóan

megfelelt óvónői oklevelet adott. A törvény attól az alapvető emberi jogomtól fosztott meg, hogy óvónői oklevél birtokában, 11 éves szaktanácsadói és 18 éves eredményes vezetői gyakorlattal tarsolyomban megpályázzam az általam szervezett és beindított óvoda vezetői állását. A jogszabály kikiáltotta alkalmatlanságomat a vezetői munkára.

Kiemelés a kérelmemre adott minisztériumi válaszból:

Tisztelt Asszonyom!

Dr. Cs. Nagy Gábor irodavezető úrnak már jeleztük, hogy az intézményvezetői álláshelyek betöltését szabályozó 2/1992. (III,4.) MKM rendelet előírásai alól nem adhatunk lementést.

Középfokú iskolai végzettséggel rendelkezők részére a készülő közoktatási törvény tervezete sem teszi lehetővé az intézményvezetői megbízást.

Megjegyezzük, hogy a Művelődési és Közoktatási Minisztérium rendelet-tervezetének egyeztetése során a munkavállalók képviselői egyetértettek a rendeletben foglalt megkötéssel.

Alkalmatlannak minősítve így válik az érző és gondolkodó ember egy intézkedés hatására iktatott „aktává”, „ügyé”, amit ki lehet pipálni. Elvégre jogállamban élünk, és a jog megmondja, mit lehet vele csinálni, tehát az ügy nem téma tovább. Ha mégis kapálódzik az illető, akkor egy rendre utasító levélben helyére lehet tenni a lázadozót, tudomására hozva újfent, hogy az a régi óvónőképző, az már nem óvónőképző.

A csattanós válasz a munkavállalók érdekképviselőinek egyetértésére hivatkozással a teljes. Ebből következik, hogy most már ebben az ügyben senkinek semmi keresnivalója nincs. Nincs, aki védje az érdekeit.

Vajon miért vált ilyen semlegessé a rendelkezést hozók és azt elfogadók tábora? Védelmükben mondom — a jóakaratot és a gondos körültekintést feltételezve —, hogy megtévesztő a mi besorolásunk. A főiskolásokkal azonos kulcsszámot kaptunk, megkülönböztetésben eddig nem volt részünk. Ezt helyénvalónak is tartottuk, hisz amikor mi végeztünk, akkor az volt a főiskola. A későbbiekben pedig a megszerzett tudás és óvodai gyakorlat ellensúlyozta a friss diplomát. Úgy gondolom tehát, hogy a még pályán lévő kevésünkre nem is gondoltak, és talán természetesnek vették, hogy ha eddig úgy ítéltünk meg, mint a főiskolát végzettek, az ezentúl, az utolsó éveinkben is így lesz.

Gyanítom azonban, hogy vannak a pályán ifjú titánok, és persze begyepesedett, munkában túlságosan megfáradt, szárnyaszegett kortársak. A közvélemény pedig erőteljesen befolyásolható. Nagyon könnyen bebeszélhető másoknak és önmagunknak a fehérről az, hogy fekete, a feketéről az, hogy fehér. Elhitethető, hogy azért jó, mert főiskolát végzett, és azért rossz, mert a régi óvónőképzőben tanult.

Megfordult a fejemben az is, hogy a hivatalban lévő embereknek igencsak jól jöhet a mi kizárásunk. Velünk, egynéhány magammal ugyanis statisztikával bizonyítható több fórumon és több szinten, hogy megtörtént a rendszerváltás az oktatásügyben.

Egy kiváló óvodai szakember, mindegy, hogy milyen rendszer van, mindegy, hogy kik foglalják el a bársonyszékeket, örök emberi értékeket ad át a gyermekeknek és a vezetőként rábízott szakembereknek. S ha ezt jól csinálja, akkor kíséri a szülők hálája, a kollégák tisztelete és megbecsülése.

A pályám 34. évében — nyugdíj előtt négy évvel — besározva, az alkalmatlannak minősítéstől megalázva, közvetlen kollégáim szeretetével és harcos együttérzésével övezve viselem, amit a sors nekem szánt.

Mondhatom, nagy gyönyörűség az árokból körbenézni a világon. Óriási tanulmány az emberek viselkedésének sokszínűsége. A kellemes és kellemetlen meglepetés egész sora felébresztette kíváncsiságomat, és kezdtem magamban kérdezgetni: ki és miért?

Az emberek rámcsozátkozó tekintetéből nem lehet semmit kiolvasni. Mit gondolnak minderről, rejtély. Vajon min csodálkozna? A csodálkozás azt jelzi: „ilyen tudatlan, még a főiskolát sem végezte el?“, vagy „nahát, milyen okos, honnan szerezte a tudást, ha a főiskolát sem végezte el?“, vagy „miért van úgy kétségbeesve, hiszen kiöregedett, hát akkor itt nincs számára hely.“

Vannak, akik felsőbbrendűségük teljes tudatában (ami iskolai végzettségükből, beosztásukból, személyiségükből ered), öntudatos pózban, félreérthetetlen jelzésekkel tudomásomra hozzák véleményüket, hogy ahogy van, úgy van jól. Az iskolai végzettség mindenkifölött, és ha ezt olyan régen szereztek, akkor az a világ legtermészetesebb módja, hogy ezt az embert félre kell állítani. Elvégre a mai követelményeknek ő már nem tehet eleget. Fel sem tételezik, hogy a már meglévő óvónői okleveléhez méhecske módjára gyűjtögette a tudást egy életen át. S közben hiába szeretett volna tovább tanulni, de a felsőbb szerv ezt már esetleg pályaelhagyásnak minősítette, s ezért nem támogatja.

Ha vezetőként visszagondolok a nagyon nehéz évekre, a magas gyermeklétszámra, a sok képesítés nélküli óvónőre, a mindig szűkös költségvetésre, akkor utólag is el kell fogadnom ezt az érvelést, és sóvárogva nyugtázom, hogy a szerencsések tanulhattak, a munka frontján való helytállást az élet manapság nem díjazza.

A fakanál nektek készül

Igazán nem panaszkodhatom, bőven akadnak velem együttérző emberek is. Vannak, akik megdöbbennek, vannak, akik nem akarják elhinni, vannak, akik azt mondják, hogy ez egy felfújtt ügy, nem is kellene róla beszélni, minden folytatódna szépen, rendben, mint ahogy eddig volt. Vannak, akik megnevezik személy szerint, kit tartanak felelősnek, ki, mikor és mit tehetett volna értem, vagy tehetne értem.

Vannak, akik biztatnak, ne hagyj magad, ne várd a mai világban, hogy érted valaki is tesz valamit. Csak magadra hagyatkozhatasz. Ma harcolni kell mindenkinek az igazáért, ma a farkastörvények uralkodnak. „Bedarálnak“, ha hagyod magad! Felsorolhatnám a sajnálkozásnak testtartásban, mimikában, gesztusokban és szavakban megnyilvánuló sok-sok variációját.

Nem is tudom, mit jelent ez számomra. Mint írtam, könnyen elhitethető mindannyiunkkal, így velem is a fehérről, hogy fekete, a feketéről, hogy fehér. Talán az együttérzők abban segítenek, hogy az önmagam mindig kételkedő megítélésében ne tévesszem el az arányokat. Bízam önmagamban. Bármennyire törölték le az elmúlt évtizedek tanulással, munkával, emberséggel összegyűjtött kincseit, az együttérzők, az értem tenni akarók mégis előhívják bennem azt a gondolatot, hogy csak jól dolgozni érdemes.

Az én tanárnóm az 50-es években azzal biztatott bennünket:

„Mindent elvehetnek tőletek, a földet, a házat, de ami a fejetekben van, az csak a tietek, azt soha senki nem veheti el tőletek.“

Ezzel a boldog érzéssel és teljes lelki nyugalommal írtam meg pályázatom történetét. Nem magamért tettem elsősorban, hanem azokért, akik hasonlóan hozzám, becsülettel, kiemelkedő eredményekkel ledolgozott életük utolsó éveiben ilyen megalázó és megszégyenítő helyzetbe kerültek.

Értük és magamért kiáltom világgá: nem a mienk a szégyen, hanem azoké, akik ezt velünk tették. Jó lenne, ha nem papírnak, hanem embernek tekintve bennünket jóvátennék a még jóvá tehető. Gyermekkoromban jól megjegyeztem és most továbbadom azoknak, akik nem hallották:

A fiatal, kisgyermeket nevelő házaspár az öreg szülőt nem ültette asztalához. Külön kis asztalnál, külön tányérból, fából készült kanállal kellett elfogyasztania a maradékot. Ezt

látva a gyermek, kanalat faragott fából. A szülők megdöbbenve hallották: azért faragta, hogy ha a szülei megöregednek, legyen mivel enniük.

Én úgy érzem, nekünk elkészült a fakanál, csakhogy, kedves embertársaim, nem szeretném, ha öröklődne.

Zeke Lászlóné

a debreceni Sinai Miklós Utcai Óvoda óvodavezetője

Békeüzenet - hadiállapotban

Trombitaszóként ért hozzám az Új Katedra szeptemberi számából az üzenet. Fel is kaptam rá a fejem, mint az öreg huszárló.

Megalakult a TAIGETOSZ-csoport! Reszkesetek, skinheadek (fajgyűlölők, cigányverők, zsidózsugatók, fajmagyarok, magánzó martalócok)!

Ők biz' nem taigeteszatoszák, szépelgő entellektüellek: a csoport derékhadát százkilós bunyósok, szárnyait keleti harcművészek alkotják. Céljuk, hogy tettenérés esetén, „fellépésüket a pillanatnyi helyzethez igazítva” a garázdálkodó skinheadeket (satöbbiket) a helyszínen „palacsinta alapanyagává szelídítsék”.

„Eljárásunk” — kecsgetti a közt K. T., a csoport szóvivője — „természetesen kimeríti majd a maximális önkény minden ismérvét, s ezt tetézzük azzal is, hogy (...) sem jogi, sem egyéb lehetőséget nem kívánunk biztosítani az elkapott kártékony lelkek védekezéséhez.”

Rég nem érzett tűz járta át az üzenet vételekor, a tanítás taposómalmában megfáradt tagjaimat! „Csatlakozz!” — dörömbölte a szívem — „Most megmutathatod te is, milyen az igazi civil kurázsiz!”

Egy szomorú pillantás a fürdőszoba mérlegre — a derékhadról lemaradtam. Sebaj, a szárnyakon még szárnyalhatok!

Neki is fogtam, hogy porszívóm alkatrészeiből fain kis nuncsakut fabrikáljak. Ám a barkácsolás felettébb elhúzódozó óráiban (lásd bölcsészdiploma), egyre többször gondolkodóba estem (lásd, mint az előbb mondtam volt).

Eszembe jutott a tarnopoli rabbi bölcs mondása: „Ha az ember kezében van egy kutyakorbács, mindig akad az utcán kutya, amelyiket meg kell rendszabályozni.”

Elképzeltem magam a TAIGETOSZ-csoport őrzőjének tagjaként. Estéről estére járom az utcákat, köztereket, üzleteket, lifteket, aluljárókat, erdőket és folyópartokat, felajzva, kutyakorbácsként suhogtatva nemes indulataimat. Ámde, ez egy kétmillió nagyvárosban, ahol — egyes csoportok hiedelmével szemben — nem minden második ember agresszív fajgyűlölő, kicsiny a valószínűsége, hogy pont akkor vagyok az adott helyszínen, amikor cigány-, zsidó-avagy színesbőrűverés folyik.

Lassan, türelmemet veszve utazom a metrón, mikor meglátom a skinheadet. Pont úgy néz ki, mint Rákosi vagy Hruscsov. Még a szeme se áll jól! Sütnek a homloka mögöl a fajgyűlölő gondolatok. Stratégiai igazság: aki meglepetésszerűen támad, annak van előnye...

„De mi van akkor” — idézzük fel a felejthetetlen Kellér Dezső szavait -, „ha a huligánról, akit fejbe vertem, kiderül, hogy csak egy becsületes jampec? Akkor én vagyok a huligán!”

Félre a tréfálkozással! Az idő nem kedvez neki. Mikor egy társadalomban szellemi polgárháború folyik, tízszer is meg kell gondolni minden újabb hadüzenetet.

Túl sokan tudják úgy, és tenni is merik, hogy a tolerancia nevében nekik van joguk — akár tetteik is — föllépni az intolerancia képviselői ellen. Túl sokan gondolják, hogy tetteik indoklására, mert az válasz mások tetteire, elegendő a „csak”, vagy „bőbeszédűbb formációként. .. a kuss!”.

A történelem százszor bebizonyította: veszélyes dolog önmagunk számára vindikálni az ítélezés és az ítéletvégrehajtás jogát. Beláthatatlan a következménye annak, ha — igazságunk tudatában — önmagunkat törvények felett állónak hisszük.

Erőszakra nem lehet válasz az erőszak, az önkényre az önkény, a törvénytelenségre a törvénytelenség. Mert az újabb erőszakot, önkényt és törvénytelenséget fog szülni.

Amit segítenünk kell — és ehhez is szükséges némi civil kurázszi —, hogy minden céltalan agresszió, garázdaság találkozzék a törvény szigorával.

Az egész nem érdemelne ennyit, ha ez a kiáltvány mondjuk a Kurírban jelent volna meg — bombasztikus stílusa miatt inkább oda való —, s nem egy pedagógusoknak, szülőknak, diákoknak szóló lapban.

A gyűlölettel szemben nem a „tégy a gyűlölet ellen” áll. Hanem a szeretet. Amint ezt az igazságot már kétezer éve meghirdette ama Názáreti...

B. D.

Bemutkozik a Vörösmarty Mihály Ének-zene Tagozatos Általános Iskola és Gimnázium

Iskolánk Budapest egyik peremkerületében egy nagy lakótelep árnyékában áll, Pestlőrincen.

A már több mint 30 éves épület kis sziget a modern betonrengetegben nemcsak építészeti, hanem belső tartalmát illetően is.

Megalakulása óta otthona a zenét szerető és értő, a művészet iránt fogékony gyerekeknek, pedagógusoknak.

30 évvel ezelőtt a peremkerület egyetlen zenetagozatos iskolája volt.

Nagyszerű tanáraink pezsgő zenei életet alakítottak ki. Énekkarunkkal kórusversenyeket nyertünk, a Zeneakadémián szereplési lehetőséget kaptunk. A rádió és a tévé nyilvánossága előtt is bemutatkozhattunk az ország zenét kedvelő nézőinek.

Bár a gyerekek cserélődnek, az igényes alapozó s az állandó magas szintű hangképző és csiszoló munka biztosítja a színvonal töretlenségét.

Zenetanáraink művészi és módszertani kultúráját japán, svájci, német tanári küldöttség is elismerte és nagyra becsülte. Az eddig felsorolt sikereink munkánk „ünnepnapjai”.

Legnagyobb eredménynek azt tartjuk, hogy a zömében egyszerű munkáscsaládokból érkező gyerekeink s általuk az egész család lelkét, szívét fogékonyá tesszük a szépre.

A zenei nevelést összekapcsoltuk a mozgásművészet, balett, néptánc és művészi torna tanulását biztosítjuk.

Tanulóink évről-évre részt vesznek irodalmi — szavaló, prózamondó — versenyeken, s minden alkalommal az élmezőnyben végeznek.

Az idegen nyelvek tanításában is változtattunk, kötelező nyelv a német, választható az angol.

Tehát az érdeklődő, tanulni vágyó gyermekek sokirányú tudást szívhatnak magukba. Fő profilunk, a zene révén alkalmunk nyílt az országhatárokon túl is terjeszteni a magyar kultúrát.

Budapesttől 1400 km-re van Westerstede, egy északnémet városka, ahol az iskola vendégszerepelt 1993 tavaszán, és nagy sikert aratott. Most őket láttuk vendégül.

Járainé Bódi Györgyi
igazgató

Alternatíva az erőszakkal szemben

A Csongrád Megyei Közművelődési és Pedagógiai Szolgáltató Intézet Szegeden személyiségfejlesztő tréninget szervezett. A tréning neve: Alternatíva az Erőszakkal Szemben, röviden AVP, vezetője: Susanna Eveson, kanadai pszicho-terapeuta. Farkas Olga, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Neveléstudományi Tanszékének tanára részt vett ezen a tréningen; vele beszélgetett a szegedi körzeti rádióban Forgács Ilona.

— Hogyan tudná megfogalmazni a tréning alap gondolatait a hétköznapi életre és az emberek közötti érintkezésre vonatkoztatva?

— Alternatívát kínál az egyéneknek az erőszakkal szemben. Abban segíti őket, hogy konfliktusaikat kreatívan tudják megoldani a mindennapi életükben. Az AVP filozófiájából csak néhányat említve:

— A rosszindulat, a destrukció negatív érzései a törődéshez, az együttműködéshez és a kreativitáshoz szükséges energiává alakítható!

— Egy csoport nagyobb erőforrással bír, mint az egyén.

— Életképes közösség létrehozása és fenntartása csak gyümölcsöző együttműködéssel lehet.

— A vezető hatékonyságának egyik titka: az együttműködés jellegű vezetési stílus.

— A közösség érdekében a hatalmat meg kell osztani, a kooperáló, felelős hatalmat gyakorolni kell.

— Fontos az önbecsülés megerősítése. A pozitív megerősítés hasznos változásokat idéz elő.

— Egy problémára többféle lehetséges megoldást kell kidolgozni.

— Ahhoz, hogy a közösség, ahova tartozunk, biztonságos legyen, kooperációt, tiszteletet és törődést igényel minden tag részéről.

— A közvetlen irányítás helyett inkább a személyek önfejlesztését, erőszakmentes viselkedését segíti.

— Az AVP nem tanácsot ad az embereknek ahhoz, hogy a problémáikat megoldják, hanem hozzásegíti őket ahhoz, hogy ők maguk találjanak megoldásokat.

— Ha arra gondolok, hogy az agresszió agressziót szül, akkor az agresszióval szemben milyen más repertoárokat kínál?

— Ezekon a foglalkozásokon a résztvevők megtapasztalhatják, kipróbálhatják és megtanulhatják a merőben más, új viselkedési formákat. Talán szemléletesebb, ha ellentéppárokkal fejezem ki: például passzivitás helyett aktivitást, a megadás helyett igazságkeresést, a mártíromság helyett a szükséges mértékű szenvedést, a taposás, a tülekedés helyett a törődést, a támogatást, a hazugság helyett az őszinteséget, a befelé fordulás helyett a nyitottságot kínálja.

— Valójában kiknek szól ez a tréning, kik vettek részt rajta?

— Orvosok, pszichiáterek, pszichológusok, pedagógusok és más, a segítő szakmában dolgozók, de bárki számára nyitott műveltségtől, vallástól, foglalkozástól függetlenül. Sőt, az a kedvezőbb, ha egy-egy tréningben bármilyen intézményen belül — például iskola, kórház, katonaság stb. — a portástól az igazgatóig, a takarítószemélyzeten keresztül a különböző beosztású munkatársakig részt vesz mindenki. Egy-egy ilyen kurzus a társadalom valamennyi tagját szemléletváltáshoz segíti. A szemléletváltás következtében pedig a viselkedésük is megváltozik.

— Tegyük föl, hogy idáig szembenállásról beszéltünk a mindennapi életben, akkor most beszélhetünk megegyezéskeresésről?

— Az AVP alapeszméje pontosan a konszenzuskeresés. A tréningeken úgy keresnek konfliktuskezelő módokat a résztvevők, hogy egyetértésre jussanak. Alapjában véve minden

ember az igazat és az igazságot keresi. Ha ellenségesség nélkül készek vagyunk átértékelni álláspontjainkat és kitartóan dolgozunk azon, hogy új módokat találjunk az igazságtalanság megváltoztatására, egészen biztos, hogy sikerrel járunk.

— Nagyon sokféle személyiségfejlesztő technikáról hallottunk, akár az elmúlt három évben is. Ezek között vannak olyanok is, amelyek az embert inkább egyfajta — a világgal szembeni — farkasmagatartásra tanítják meg. Ezekkel szemben ennek mi az újdonsága?

— Pontosan az az újdonsága, hogy arra tanítja meg az embereket, hogyan fedezheti fel a másokban az alapvető jót, hogyan közelíthet emberi módon társaihoz. Ezekben az új konfliktus-megoldásokban nem személytelen hatalom áll szemben az emberrel, hanem az ember az emberrel találkozik. Hideg ideológiai vita helyett az érzések felől közelítjük meg a dolgokat. A kérdés mindig az, hogy mi megy végbe ebben az emberben.

— Ön szerint milyen érdeke fűződik az embereknek ahhoz, hogy egyfajta alternatívát sajátítson el a mindennapi viselkedés repertoárjában, ha körülötte egyfolytában erőszakot tapasztal!?

— Bármit is el lehet intézni megnyugtatóan erőszakkal? Például nézzük a saját személyünket! Én nem dühíthetek fel valakit anélkül, hogy magam ne dühödnék fel. Ha felbosszantok valakit, nagyon magas árat fizetek úgy pszichológiailag, mint pénzben. Ilyenkor az ember elkezd félni a megtorlástól... „Mi lesz a konzekvenciája, mikor kapom vissza... ?” Ezzel szemben az erőszakmentes viselkedés emberibbé teszi az embert, ígéretet kínál jobb és hosszabb eredményre, sokkal alacsonyabb rizikóval. Ami hazugságra épül fel, hosszú időn át nem tartható fenn!

Egyszerűen nekem mint egyénnek arra van szükségem, hogy nyugodtan és kiegyensúlyozottan éljek. De ha nap mint nap magammal szemben is elkövetek agressziót, ez nem megy. Mire gondolok most? Tegyük fel, hogy tartósan olyan viselkedésmódokat erőltetek magamra, amivel nem tudok azonosulni (például magamra erőltetem a „gondoskodó anya”, az „erős nő”, az „okos és művelt igazgató” szerepét -mindegy, melyiket). A lényeg az, hogy úgy teszek, mintha jobb, szebb, erősebb vagy okosabb stb. volnék, mint amilyen valójában vagyok. Ez biztosan idegösszeroppanáshoz vezet. Ha tartósan a természetem, a hajlamom ellen cselekszem, mindig az ellenkezőjét érem el. Az egymással szemben álló erők megbénítják egymást. Az indulatháztartás zavara pedig gyengíti a szervezet egészséges működését.

Császár Gyula „A pszichoszomatika a gyakorlatban” című könyvéből megtudhatjuk, hogy mit köszönhetünk saját magunknak az elfojtott, fel nem dolgozott indulatok következtében: gyomorfekélyt, szívinfarktust stb... Ezután meg kezelhetem magam. Erre értettem, hogy pénzbe is sokat fizetek az agresszióért. Ahhoz, hogy én egészségesen és harmonikusan éljek, arra van szükségem, hogy érzelmeimmel, indulataimmal tudjak mit kezdeni.

— Tegyük föl, hogy valakit meggyőz ez az eszmefuttatás, és azt gondolja, hogy hosszú távra valóban kivitelezhetőbb ez a beállítódás a külvilágban — mármint a mindennapi életben —, mint az, amitől gyomorfekélyt kap, vagy ami különböző testi tüneteket produkál. Akkor most jó lenne néhány olyan példát hallani, amelyeket a tréningen kipróbáltak!

— Az AVP elveinek megfelelően egy nap alatt 2-3 sessionra kerül sor. Mindegyik session a következőkből áll: az első részben történik a napirend áttekintése, ezt követi a gyülekező. A gyülekező során hiteles elbeszélések, szituációk, megélt élmények hangzanak el. Ez segíti a résztvevőket, hogy egymásra hangolódjanak. A könnyed és élénk gyakorlat az oldódást, a könnyedség érzésének kialakulását segíti. Mi felnőttek elfelejtettünk játszani, elfelejtettük azt, hogy milyen volt gyerekkorunkban, amikor még spontánok, természetesek voltunk. Rendszerint az ilyen „előkészített talaj” után következik a főgyakorlat, ami nagyon komoly gondolatokat, mély koncentrációt igényel. Ez idő alatt szembesül az ember azzal, hogy ha a szerepek mögé néz, látja, valójában hogyan működünk; milyen félelmeink,

szorongásaink, örömeink stb. vannak — teljesen más szempontból látja az emberi lét lényeges kérdéseit.

— Meg tudná nevezni néhány főgyakorlat címét?

— A figyelem művészete, Életvonal, Ki vagyok én?, Megerősítő gyakorlat, Méltányolás, Koalíció, Rejtett szándékok, Három kérdés (interjú) stb.

Nagyon nagy élmény volt számomra, amikor az utóbb említett gyakorlat során megtapasztaltam azt, hogy a szavaimon, a gesztusaimon, a mondataimon hogyan szüremkedik át a személyiségem. Az első session ideje alatt azt a feladatot kaptuk, hogy három kérdést tegyünk fel három társunknak, amit akkor kérdeznénk, ha komolyabb kapcsolatot szeretnénk velük kialakítani. Utána ez a három résztvevő visszajelezte minden egyes személynek, hogyan látja ő, milyen embernek véli a válaszokon keresztül a másikat. Be kell vallanom, nem mindig sikerült az érzéseimet, gondolataimat úgy kifejezésre juttatni, hogy társaim nehézség nélkül megértsenek. Persze ez fordítva is így történt: a társaimnak sem ment. Ez volt mindjárt az első önismereti nyereség.

— Tehát mintegy képet kapott arról, hogy mások — éppen a környező társai — hogyan látják önt. A következő napok eseményeiből — függetlenül attól, hogy valójában ezek időben hogyan zajlottak — melyek azok a gyakorlatok, amelyeket kiemelne, akár nevükön nevezve?

— Nagyon tanulságos volt például a Menjünk úszni! gyakorlat. Mindannyiunknak vannak élményei arról, hogy a strandon különböző típusú emberek különbözőképpen mennek bele a vízbe. Óvatosan, hirtelen fejest ugorva vagy kimérten stb. Az emberek „vízbemerülési” szokásaik szerint a résztvevők három csoportot alkottak: az eltökéltek, a vagányok és a nyuszik csoportját. Mindegyik csoport először saját magát, majd a másik két csoportot jellemezte.

Az önjellemzések és a „külső” vélemények szembesítése során nyomban kiderült, hogy míg a vagányok saját magukat bátornak, nagyvonalúnak, célratörőnek stb. látták, addig az eltökéltek és a nyuszik így vélekedtek róluk: feltűnési viselkedésben szenvednek, hiányzik az életükből a szeretet, a feltűnő viselkedésükkel akarják kompenzálni a bajaikat stb. Vagy: míg a vagányok és az eltökéltek a nyuszikat konzervatívnak, kicsinyesnek, óvatosnak, kispolgárnak látták, addig ők magukat meggondoltnak, mérsékeltnek, mértéktartónak vélték.

A másik nagy meglepetés, úgy hiszem, mindannyiunk számára az volt, hogy a nyuszik produkciója óriási sikert aratott. Szenzációsan adták elő magukat, ahogyan képviselték álláspontjaikat, ahogyan megkomponálták a mondanivalójukat, mind-mind tele volt humorral, ötlettel. Még az első pillanatban ezt gondolta az ember: „Na, a nyuszik következnek”, de néhány perc alatt elsöprő győzelmet és osztatlan elismerést arattak.

A gyakorlat során valós élethelyzetben keresztül lehetővé vált, hogy a másik emberrel szembeni csapdák tömkelegét hordozó előítéletek oldódjanak.

— Az elfojtott érzelmek két végétét biztosan mindenki gyakorta megéli. Az egyik az, hogy a kifelé áramló szeretetét, szimpátiáját nem tudja megosztani másokkal, vagy tart tőle, hogy megossa. Az ellentéte az, amikor a félelmét vagy a dühét, az agresszivitását próbálja elfojtani. Vajon milyen gyakorlatok szolgálták e két végét felszabadítására?

— Mindkettő nagyon veszélyes. Ha én a szeretetemet nem tudom kifejezésre juttatni vagy ha a dühömmel nem tudok mit kezdeni. Ezeknek a tanulására szolgáltak a szerepjátékok. A szerepjátékok előkészítése után történt az, hogy a résztvevők különböző konfliktusokat játszottak el úgy, hogy szabad utat engedtek, az addig elfojtott érzelmeknek és indulatoknak. Főnök-beosztott, anya-gyerek szituációra, párkapcsolatokra vonatkozó konfliktusok zajlottak le. Az elnyomás, a zsarnokság, a neheztelés, a megbántódás, a harag stb. negatív töltésű érzései szabadultak fel. Ekkor Susanna megtanított bennünket, hogy ezeket az érzéseket hogyan lehet alkotó erővé alakítani, ami építő jellegű megoldási formákat eredményez. Ezt az erőt az AVP „Átalakító Erőnek” nevezi. Megtanultuk, hogy ezt az erőt hogyan kell használni.

Ennek birtokában az ellenséges, a fenyegető és a romboló energiákat megértő, jóakarató és kooperálni képes energiává tudjuk átalakítani.

A kifelé áramló szeretet felszabadítására többek között az Elismerés gyakorlatát tudnám említeni. Több napi intenzív munka után természetesen pozitív és kevésbé pozitív viszonyulások alakultak ki a résztvevők között. Szabad párválasztás során 2x3 percben a párok megfogalmazták és kifejezésre juttatták a választottaikkal szembeni érzéseiket. Úgy érzem, a mindennapi életben igazán ritka és kivételes alkalom, amikor az ember megengedi magának, hogy pozitív attitűdöket érezzen egy másik ember iránt úgy, hogy azt kifejezésre is juttatja. Ez nem könnyű. Többnyire félünk az érzelmeink szabad kifejezésétől, félünk „kiadni” magunkat, mert úgy véljük, akkor sebezhetővé válunk. Inkább érzéseinktől határoljuk el magunkat, saját védekezésünk következtében.

A gyakorlat után, amikor a csoporttagok megosztották véleményeiket, érzéseiket, az volt az érzésem, hogy a viselkedéskultúránkból az is hiányzik, hogy visszajelezzük társainknak, miben látjuk őket jónak, nagyszerűnek, mit szeretünk, mit becsülünk bennük.

— Mit gondol, a tréning végeztével olyan emberrel szemben, aki nem vett ezen részt, és általában a rutin viselkedésmintákra építi fel az életét — pláne, ha még pozíciója is van önnel szemben —, működtetni tudja a tréningen tanultakat, vagy legalábbis mindazokat, amiket önmagáról megtudott?

— Igen. Én nagyon hiszek ebben. Roppant izgalmas kérdés, hogy a tréningek során kialakult alapvetően új attitűdöket, merőben másfajta gondolkodást képes-e az ember a mindennapi életben továbbvinni és azt hasznosan kezelni? Saját tapasztalataimmal megegyezően kutatások százai bizonyítják, hogy komoly tréningek után egy pedagógus vagy bármilyen résztvevő — a pedagógusokat azért említem meg külön, mert én magam pedagógus vagyok — képes a saját nevelőtestületébe, gyerekcsoportjába egy nagyobb fokú együttműködési készséget, toleranciát, interperszonális kapcsolataiban egy nyerő — nyerő megállapodást feltételező szemléletet vinni. Képesé válik olyan klíma megteremtésére, ahol a törődés a mindennapi pedagógiai gyakorlatban jelenlévő érték.

— Tehát azt gondolja, hogy főként a segítő foglalkozásúak számára jelentős egy ilyen tréning elvégzése?

— Valóban, igen jelentős a segítő foglalkozásúak körében egy ilyen tréning elvégzése, de nagyon hasznos lehet társadalmi státustól teljesen függetlenül, egyszerűen mint állampolgár, ha valaki részt vesz ezeken a kurzusokon. Mindenképpen a demokratikus gondolkodás tanulásához járul hozzá, ahhoz, hogy az emberek valóban tudjanak együttműködni és konszenzuskereséssel konfliktusokat megoldani.

— Általában az ehhez hasonló tanfolyamon végzettek közül néhányan, akik elég szívósak és a foglalkozásuknál fogva eléggé érdekeltek, eljutnak olyan szintre, hogy maguk is levezethetnek hasonló tanfolyamokat. Ön közülük tartozik-e, illetve hány ilyen van Magyarországon jelenleg, hiszen ez egy vadonatúj kezdeményezés?

— 1993 augusztusában Susanna tíz magyar szakembert képzett ki Debrecenben, Miskolcon és Szegeden végzett csoportokból. Szegeden dr. Fedor István, a SZOTE Új Klinikájának pszichiátere és én vagyunk kiképezve. Mi nagyon szeretnénk meghonosítani és széles körben elterjeszteni az AVP programjait. Sőt! E tréningesorozat után azt gondolom, hogy nagy valószínűséggel az lenne a legjobb út, ha általánosan elterjedne a pedagógusok körében mint továbbképzési forma.

— Ön a dolgozatában — ami itt van egyébként előttem —, az óvónőkre is nagy hangsúlyt fektet. Ez nyilván nem véletlen.

— Ha én egy másfajta nevelés szükségességét és lehetőségét szorgalmazom, akkor a legkisebb korosztállyal kell kezdeni. Ezzel nem azt mondom, hogy a középiskolai korosztály vagy a főiskolások körében reménytelen a másfajta gondolkodás tanítása, hanem azt mondom, hogy nagyobb valószínűséggel lehet jobb eredményt elérni, ha kicsi koruktól kezdve a

gyerekek ilyen szellemben nőnek fel. Ezért tartom nagyon fontosnak az óvodapedagógusok körében azt, hogy ők is megismerkedjenek az AVP filozófiájával.

— Én úgy érzem, hogy ezekkel a tréningekkel szemben Magyarországon az emberek lelkiellenséges beállítódása, előítéletei megszűnőben vannak, ugyanis valaminek a hiányát éljük meg folyamatosan. Tehát például, annak ellenére, hogy ez a tréning kanadai származású, mások Amerikából jöttek, már nem idegenkedve fogadjuk, valójában ki vagyunk éhezve, várjuk. Ön szerint mi ennek az oka? Mi az, amit elvesztettünk az évek során, és mi az, amit szeretnénk ismét megtanulni?

— Pontosabban nem is vesztettük el azt a „valamit”, mert nem volt mit elveszteni; Nietzsche már a XIX. században arra inspirál: „Magadon túlit építs! De előbb magadnak kell felépülnöd testben, lélekben épnek-deréknek.”-

Ez az, ami megítélésem szerint hiányzik az embereknek. Soha, senki, semmilyen formában, célzatosan nem tanította meg azt, hogy én mint személy a belső potenciális lehetőségeimet hogyan bonthatom ki, hogyan ismerhetem meg önmagam, mit tudok kezdeni önmagammal. De szerencsére napjainkban reneszánszát éli az ún. „csoportozás”, amely ehhez teret és lehetőséget ad.

Mindenképpen hozzá kell segíteni az embereket, hogyan kezdjék el azt a hosszú, nem igazán örömmel teli utat, ami a fejlődés, a növekedés felé visz. Nem kényelmes szembesülni például azzal, hogy döntésképtelen az ember akár 40 évesen is. Nagyon nehéz, de a tanulás pokoli kínjain túl kell jutni ahhoz, hogy mint individuum kiteljesedjek, „érett” személyiséggé váljak. „Az élet legnagyobb tragédiája az, hogy meghalunk, mielőtt teljesen megszülettünk volna” — mondja egy ókori gondolkodó. Ahhoz, hogy ne következzen be ez a „tragédia”, itt az ideje, hogy felelősséget vállaljunk saját magunk épüléséért.

Elhangzott:

Szegedi Stúdió, 1993. október 3-án Élőszó — Metanyelv

Magyarul szól a harangszó

Az útibörönd mélyén könyv lapul

Robog a vonat, s lassan feltűnnek a szívfájdítóan szép magyar Alföldet szegélyező dombok. A távolban a zordon Kárpátok bérci tekintenek le a nyugalmat háborgatni merészülő földi halandókra. A hirtelen előbukkanó házak döbbenetes állapota pedig jelzi, ez már a határ túloldala. Mintha valami gonosz varázsló vagy sátáni erejű boszorkány munkája volna, úgy lengi be az enyészet a vidéket. A Monarchia korabeli épületek romosságuk ellenére még tartják magukat, szállásul szolgálva az új hatalom hivatali apparátusának. A gondozatlan városközpontok elhanyagolt műemléképületeit pedig a szebb jövőt sugárzó kor egyenlakótelepei szegélyezik. Paneleik réseiben füttyül a szél, az egyforma színeket csak néhol tör meg valamiféle politikai gyalázkodó falfirka. Az elképesztő állapotú közutakon matuzsálemi korú autócsodák benzinfüstje. A határ túloldalán élőknek, a többségi népnek és kisebbségi magyaroknak ez jutott osztályrészül. Dicsőségére nemcsak a „nagy időknek”, de korunk illúziókat kergető világának is.

A határátkelés gyomorgörce már múltóban van. Aki szaladt már át könnyedén egy nyugat-európai országhatáron, az értheti meg, mit is jelent Kelet-Európa polgárának egy itteni államhatár. És láthatja, miért is elsődleges szempont valamennyi demokratikus mozgalomnak a határok átjárhatóságának eszméje. Nekünk, anyaországbeli magyaroknak pedig az egyetlen esély a történelmi igazságtalanság korrigálására. A felvidéki, kárpátaljai, erdélyi vagy a vajdasági magyarság az évtizedes erőszak hatására tudomásul vette, a határt úgy jelölték ki, hogy senki, soha meg nem kérdezte, jó-e ez így? Vigyázó szemüket az anyaországra vetették, és reméltek. Tudjuk, legutoljára a remény fogy el az ember életében. Amíg az megvan, él a

holnap. Van ma, és vállalható a tegnap is. És van magyar szó, anyanyelven tanulás, művelődés, könyv.

Ahogy Erdélyben tartja a mondás: „Ha ültetél egy fát, felneveltél egy gyermeket, és vittél könyvet egy kisebbségi magyarnak, már nem éltél hiába.”

A nacionalizmus mindent elsőprő gyűlölete, egybeolvasztva egy hamis kor világmegváltó ideológiájával háborús előkészítő tereppé, félelemgerjesztő ürüggyé tette a magyarlakta területeket. A mesterségesen kikényszerített szegénység ellen csak a szó és a szellem fegyverével küzdhettek az ott élő, jobbat akarók. Magyar szóval, magyar gondolattal. Ez volt az egyetlen esély a megmaradásra és ez napjaink egyedüli fegyvere is. Aki fellapozza az Irodalmi lexikont, láthatja, mit adott Erdély, a Felvidék és a többi elcsatolt terület a magyar kultúrának. Ezt tagadni, feledni jóvátehetetlen bűn volna.

Erdély a nehézségek és tiltások ellenére kitart. Marosvásárhely, Kolozsvár, Sepsiszentgyörgy népe még hallja a magyar szót, átélheti a színház minden szépségét, vonzerejét. Beregszászon megalakult az Illyés Gyula Magyar Színház, a vajdasági magyarok összetartása következtében él még a színjátszás Szabadkán.

Az emberek pedig kezükbe veszik a szlovákiai Új Szó napilapot, elolvassák a Beregi Hírlapot, az Aradi Jelent vagy az Újvidéki Magyar Szót. És él a beregi Tisza Táncegyüttes, játszanak az erdélyi színjátszók, alkotnak a fafaragók, festők, költők. A „Ki mit tud?”-on pedig szép sikerrel szerepeltek a határon túli magyar fiatalok. Mert ebben a felfordult világban már csak ez maradt meg követhetően.

Mert csak aki tudja, honnan jött, az lehet tisztában azzal, merre is tart. És szeptemberben benépesülnek a magyar tanítási nyelvű iskolák. Némelyiket a szülők saját kezük munkájával építették fel, s megkezdődik a tanítás. Aztán feltűnedeznek az igazgatói iroda előtt a többségi nemzethez tartozó diákok szülei a kérelemmel, ők is szeretnék, ha csemetéjük a magyar iskolába járhatna. És nyoma sincs gyűlölködésnek, haragnak, mert akik együtt élnek, nem képesek erre.

A vonat robot, s a kanyargós folyók mentén, a hófödte csúcsok lábainál, házgettókba zárt településeken honfitársaink élnek. Őrzik nyelvünket, kultúránkat, s az első kérdésük a távrolról jött utazóhoz: Mit hoztál?

Majd beletemetkeznek az újságokba, átlapozzák a könyveket, s hümmögnek a hírek olvastán. A televízióban a gaz Dzsokinak a legújabb mesterkedése látható, a rádió hullámain budapesti adó szólal meg. Az anyaország pedig szép csendben ösztöndíjat biztosít a tanulni vágyó fiataloknak, nyaranta táborba hívja az ismerkedni szándékozókat, színészeket, rendezőket küld az ottani színházakba. Tankönyvek, ismeretterjesztő olvasmányok, taneszközök jutnak el az iskolákba, az alapítványok gyűjtik a pénzt. A határon a tisztviselő pedig néha szemet huny, ha az átjönni kívánó magyar családnál talán több holmi van, mint ami a nyaraláshoz szükséges.

A világhíró utazó pedig belelapoz a magyar iskolák évkönyveibe, elgyönyörködik a színészek ízes kiejtésében, beleolvass a verseskötetekbe, majd elteszi az ott vásárolt magyar újságokat. Hazatér, és nekiáll összeállítani az újabb ajándékcsomagot: könyveket, kazettákat, taneszközöket, ami csak akad.

Cs. B.

**Dr. J. Wayne McFarland és Elman J. Folkenberg:
Hogyan szoktam le 5 nap alatt a dohányzásról?**

Az emberi test a világ legbonyolultabb, legfinomabb és legkényesebb szerkezete. Hogyan képzelhető el, hogy egy gondolkodó, értelmes ember nap mint nap képes e pompás szerkezetet, működését rendszeresen tönkretenni úgy, hogy telerakja nikotinnal, kátránnyal s még mintegy 27-féle ismert méreggel, ami a dohányban található?

Jelenleg a dohányzás világszerte a legtöbb áldozatot követelő szenvedély. Régebben a férfiaság, az erő jelképének tekintették a dohányzókat. A nők körében rosszul értelmezett emancipációs folyamat részeként terjedt mind nagyobb mértékben. Az egészségesebb életre vágyó korunkban ellenkező irányba fordul a cigarettázás megítélése: a dohányosok is mind inkább restellik káros szenvedélyüket.

Sokan már régebben foglalkoznak a gondolattal: hogyan szokhatnának le a dohányzásról. De milliónyi dohányostárs mondhatja Mark Twainnel: „Abbahagyni a dohányzást? Hát mi sem könnyebb! Magam is sokszor próbálkoztam már.” Az idő múlásával a dohányos egyre többet szív, s aztán embertelen erőfeszítést kíván a leszokás. Miért? Mert nincs rá alaposan kidolgozott programja. Abba kell tehát hagyni a dohányzást, s visszanyerni a megtépázott önbizalmat, önbecsülést. El kell érni a jobb életminőséget, melyet az egészség, a kiegyensúlyozottság biztosíthat. A leszokáshoz szükség van egy gondosan kiválasztott időpontra és rendíthetetlen elszántságra. Könyvünk segítségével 5 nap alatt megszerezhető az indítóerő, amire szükség van ahhoz, hogy valaki végleg leszokjon e szenvedélyről.

A cigarettázás vagy a nikotínélvezet bármilyen formája lényegileg nem különbözik az egyéb szenvedélybetegségektől, például a kábítószer fogyasztástól. Az ember, aki rágyújt, megnyugvást, bátorságot, önbizalmat vár a hatástól, de valójában épp az ellenkezője történik. Függő helyzetbe kerül a cigarettától, mely rossz szagú és ízű, piszkos, sok veszély forrása, nem jó közérzetet, majd betegséget is okoz, ráadásul elég sokba kerül.

Sokat tudunk már arról, hogy miképpen fenyegeti a dohányzás az egészséget. Ártalmas hatásának egyik fő összetevője a rák és a szívizombetegségek megnövekedett kockázata. A kutatók kimutatták, hogy a rákos megbetegedések 40-80 százalékát a dohányfüst bizonyos kémiai összetevői idézik elő. Ugyanakkor a dohányfüst kémiai anyagai hozzájárulhatnak az érszűkület kialakulásához is.

A könyvben szereplő program kidolgozásában orvosok, papok, pszichológusok vettek részt. Éveken keresztül széles körben alkalmazták az Egyesült Államokban — átütően nagy sikerrel. Módszerük két alapvető tényezőn alapul; egyrészt megtanítani arra, hogyan kell a saját akaraterőt összeszedni és fokozni, mely aztán hozzásegít a nikotinrabságból való szabaduláshoz, másrészt megmagyarázza, hogy miként lehet a nikotínéhséget jelentősen csökkenteni.

A programot bárki sikerrel használhatja. Még munka közben is betarthatók tanácsai. Aki úgy dönt, hogy le akar szokni a dohányzásról, csak az ajánlható, hogy napi olvasmánya legyen ez a kis könyv ezekben a napokban. Minden fejezet végén gyakorlati tanácsok olvashatók. S az erős dohányosok, akik megfogadják a könyv tanácsait, tapasztalni fogják, hogy nagyot javul közérzetük és elmúlik fáradékonyságuk. A könyvből csak hasznuk származhat.

Ugyanis sok dohányos attól fél, hogy fölösleges kilókat szed magára. Erre az a tanács, hogy e néhány napra felejtse el a félelmet és ne is foglalkozzanak a súlyukkal, amíg az ajánlott kúrán sikeresen át nem esnek. A könyv vége felé azok, akik hízásra hajlamosak, segítséget kapnak ahhoz is, hogyan lehet súlyukat kordában tartani.

Az okos bokszoló csak akkor száll ringbe, ha jó formában van. Tehát nem akkor kell harcba indulni az ellenséggel, a dohányzással, amikor valaki éppen fáradt vagy lehangolt. Jobb

kezdési időpont mondjuk a vasárnap, amikor éppen pihen az illető, avagy szabadnapján, esetleg egy kellemes elfoglaltság idején.

— Ha eldöntötte, hogy néhány nap alatt leszokik a dohányzásról, ne sajnáltassa magát — hangsúlyozzák a könyv szerzői —, hanem töltsön el pár napot spártai körülmények között, hisz ezzel elkerül sok kellemetlenséget, hosszas betegséget, és a cigaretta utáni vágy kínzó érzését.

Aki a programot végigcsinálja, megtudja, hogyan kell és lehet megszabadulni a dohányzás szenvedélyétől és elkezdhet egy jobb, szebb életet. Egészsége nem csupán azért javul, mert abbahagyta a cigarettázást. Az öt nap elég ahhoz is, hogy felfedezze az élet nagy törvényeit, amit sok ember a kiegészítő jótétemény kategóriájába sorol.

A meggyőzően érvelő könyv beláttatja és megérteti mindazokat az érveket és igazságokat, amelyeket a szerzők a dohányzás lélektanáról is felsorakoztatnak. A jelölt akaraterejére is apellálnak, hogy ő pedig nem enged a cigaretta képében leselkedő csábításnak.

A könyv elsősorban magánhasználatra való. A dohányzásról leszokni kívánóknak érdemes ajánlani: akik meg akarnak szabadulni ettől a káros szenvedélytől.

(Top Trading Kiadó 1384 Budapest, Pf. 780)

Domonkos János

Újra dobog a falu szíve

A körzetesítési láz áldozata lett a hétszáz fős település iskolája is. Ha nincs iskola, tanács, termelőszövetkezet, akkor nincs értelmiség sem. Ha nincs értelmiség, nincs fejlődés, sőt, hanyatlás van. Ez történt Fertőendrédde is. Távlatokat nem látva hetvenkét családot hagytak itt a fiatalok, mondja Fücsök József, aki mögött több mint negyven munkásév van, ebben 27 év közéleti tevékenység, tanácstagság, VB tagság, előljárói szerepkör. Jelenleg hetvenegy évesen ő a falu polgármestere. Vasakarátának és közvetlen munkatársainak köszönhetik a szülők, gyerekek, hogy szeptember huszonhetedikén egy külsőségeiben is tetszetős, korszerű iskola nyitotta meg kapuit, azaz egy hosszú hibernálás után ismét doboghat a falu szíve.

— Ebben a nem könnyű gazdasági helyzetben hogyan merült fel az iskolaépítés gondolata?

A művelődés háza

— A megye, látva nyomorúságos helyzetünket, határozatba foglalta egy faluház építését községünkben. Ezért mi 1988-tól keményen takarékoskodni kezdtünk, pénzünket az OTP-ben gyarapítottuk. Három év múlva szép summát tett ki a kamat. Hosszú huzavona után a faluház terve végleg kútba esett, és mivel a településnek semminemű kultúrára, művelődésre nem volt lehetősége, talán már igénye sem, 1992 tavaszán a falugyűlésen felvetettük annak a gondolatát, hogy építsünk iskolát, amely létével, pedagógusaival bázisát adná a falu közművelődésének. A gondolat a többség egyetértésével találkozott.

Megindult egy négyosztályos iskola tervekészítésének elnyerésére a versenytárgyalás. Hat pályázó közül a Löver-Plán, Supka Kovács Tamás és teamje kapta a megbízást. A kivitelező több pályázó közül a CELLEP Kft. lett. A huszonhárom milliós költség hatvan százalékát fedezte az állam, a többit az önkormányzatnak kellett előteremtenie. E célból hoztuk létre „Az Iskoláért és Közművelődésért Endrédi Vendel Alapítványt” is, ami ma is él. Százhusz segélykérő levelet küldött el önkormányzatunk kül- és belföldre.

— Kiknek írtak külföldre?

— Endrédy Csanád — Fertőendréd szülöttje, ma Sopronban élő bencés rendi pap — adta az ötletet, hogy keressük fel levélben unokatestvére, Endrédy Vendel zirci apát — korábban a budapesti Szent Imre Gimnázium matematika-fizika tanára, számos tankönyv írója — külföldön élő tanítványait, és kérjük anyagi támogatásukat a most épülő és majdan tanáruk nevét viselő iskola építéséhez. A címeket összegyűjtve küldtünk levelet Európa számos országába, sőt Amerikába is. Némi segítség mindenünnen érkezett.

— Építés közben megnőtt az étvágy? Hisz az elkészült iskola nagyobb az eredetileg tervezettnél

— Célszerűnek láttuk a tetőtérben további helyiségek kialakítását, ezért termódosítást kértünk, melynek eredményeképpen lett egy könyvtárszobánk, egy olvasótermünk és egy szakköri helyiségünk. A kis létszám miatt ezek most remek osztálytermek. Ezzel megspóroltuk a távlati tervben szereplő négytantermes iskolabővítést. Csak egy tornaterem anyagi fedezetét kell majd megteremtenünk.

— Sokszor hallja, olvassa az ember, hogy az MKM a kis települések iskoláit kiemelt támogatásban részesíti. Mennyi pénzt kaptak eddig?

— Kértünk már, de még semmit nem kaptunk, állítólag ha már üzemel az iskola, akkor négyszázezer forint egyszeri támogatáshoz juthat. A megyei önkormányzattól másik három kistépelülés iskolájával egyetemben kaptunk százezer forintot eszközvásárlásra.

— Apropos, a fenntartásról: képes lesz-e az önkormányzat üzemeltetni az iskolát, hisz az ötvenhárom gyermek fejkvótája nagy mennyiségű önkormányzati hozzájárulást igényel?

— Tudjuk, hogy nem lesz könnyű feladat, de akárhogyan is, megoldjuk a problémát, más területekre nem, vagy szerényebb fejlesztést tervezve.

— A jelenlegi iskolaigazgató Karner Vilmos. A három pályázó közül miért éppen őrá esett a választás?

— Mert két faluval arrébb 10 évig igazgatóként bizonyította rátermettségét. Megnéztük az iskolát, s az magáért beszélt. Több falubelitől is érdeklődtünk, és csak a legjobbakat hallottuk. Állásváltoztatásának oka a nyugdíjkorhatár előtt öt évvel nem szakmai, hanem a polgármesterrel való személyes problémája volt, amely az utóbbi időben már ellehetetlenítette igazgatói munkáját.

— Mikortól áll az új iskola élén? -kérdeztem Karner Vilmostól.

Megérte az áldozatvállalás

— Július elsejétől, mert így az iskola berendezésében, a tárgyi és személyi feltételek megteremtésében tevékeny részt tudtam vállalni. Az ésszerű takarékoság elvét szem előtt tartva mindenben szabad kezet kaptam. Harminckét pályázó pedagógus közül személyes beszélgetés alapján választottam ki azt a nyolcat, akit emberi és szakmai szempontból a legmegfelelőbbnek találtam. Eddig úgy tűnik, jól választottam. Egy pályakezdőnk van, és a rajz, biológia, kémia tantárgyakat tanítja nem szakos, de ketten vállalták a kiegészítő szak elvégzését. Sajnos szolgálati lakással nem rendelkezik a falu, így valamennyien bejárunk, de — hála Istennek — a közeli településekről. Ez is egy szempont volt a kiválasztásban.

— Mennyire sikerült a rendelkezésre álló rövid idő alatt berendezni, felszerelni az iskolát?

— A berendezések, bútorok időre megérkeztek. A századagos konyhához már korábban rendeltek felszerelést. A szemléltetőeszközök megrendelése is megtörtént, csak közben a CALDERONI-t felszámolták, és nem lelünk olyan cégre, amely kísérleti eszközöket forgalmaz. Ezen a problémánkon készséggel segítenek a szomszéd iskolák. A könyvtárállomány életre hívása sem könnyű. Alapvető könyvek beszerzése is problémát jelent. Szakanyagokkal és szakmai tanácsokkal készséggel áll rendelkezésünkre a megyei pedagógiai intézet, és segítenek a szakértők is.

— Mik az első tapasztalatai a faluról, a szülőkről, a gyerekekről?

— Az, hogy értelmes célokért egyként mozdul a lakosság, jó érezni az önkormányzat bizalmát, gondoskodását, a szeretetet a szülők, a gyerekek részéről. Öröm volt nézni a sok szülőt, ahogy részt vettek a takarításban. A megnyitóra pedig ünneplőbe öltözve egyként ünnepelt az egész falu apraja-nagyja. Az első négy-öt napban többen járták körbe az iskolát, és az ablakokon át figyelték a bent folyó munkát.

— Melyek az igazgató legfőbb céljai új iskolájában?

— Eredményes munkával bizonyítani a községnek, szülőknek, hogy megérte az áldozatvállalás. Főként az általános iskola alapozó funkcióját kívánjuk kiteljesíteni. Kihasználva a kis létszám adta előnyöket, igyekszünk individuális képzést megvalósítani, egyéni bánásmóddal, egyéni képességfejlesztéssel. A kommunikációs képesség fejlesztése érdekében a szóbeliség lesz a döntő tanóráinkon. A délutáni szabadidő eltöltésére is értelmes tevékenységeket kínálunk: szakkörök, sport, könyvtár. Sőt, helyben lesz a zeneiskola is, melynek alapját az önkormányzattól kapott kétszáznegyvenezer forintos pianínó képezi.

Tudatosan vállalja testületünk a falu közművelődésének szervezését — a bejárás mellett is. Tervezünk falunapot, egyházi hangversenyeket, műsoros esteket, sőt iskolanapunkra is szeretettel várunk minden érdeklődőt, amelyen névadónknak tisztelegve, évenként szervezünk a környék iskoláinak hangulatos vetélkedőt fizikából és matematikából. Bevételt is tervezünk, például az aulánk esküvőkre történő bérbeadásával.

Reméljük, az iskola biztosítja a faluban a megtartó erőt, és hozzájárul Fertőendréd ébredéséhez, kulturális, gazdasági fellendüléséhez, hisz az iskola felépülése is bizonyítja, hogy a közös összefogás csodát művelt ezen a kis településen.

Pápai Gyuláné

Érettségi témakörök történelemből

1. Az ókori Görögország
2. Az ókori Róma
3. A középkor Európája (V-XV. sz.)
4. A magyar nép eredete, vándorlása, a honfoglalás és a kalandozások; Az államalapítás
5. A középkori magyar állam, egyház, társadalom, gazdaság fejlődése az Árpád-korban
6. Magyarország az Anjouk és Luxemburgi Zsigmond uralkodása idején
7. A Hunyadiak kora
8. Az európai társadalom és gazdaság átalakulása a nagy földrajzi felfedezésektől a XVII. sz. végéig
9. A középkori magyar állam hanyatlása, bukása, a három részre szakadt ország élete
10. Függetlenségi harcok a XVII. századi Magyarországon és Erdélyben; Reformáció és ellenreformáció hazánkban

11. A török kiűzése és a Rákóczi szabadságharc
12. Magyarország a Habsburg Birodalomban a XVIII. században
13. A polgári forradalmak és nemzetállamok születése Európában és Észak-Amerikában a XVII—XIX. század közepéig
14. A polgári átalakulás és nemzeti függetlenség kérdései a reformkorban
15. Az 1848-49. évi forradalom és szabadságharc
16. Az ipari forradalmak és következményeik a XVIII. századtól a XX. század elejéig
17. Hatalmi viszonyok és nemzeti egységmozgalmak a XIX. sz. második felében
18. Magyarország 1849-1914 között
19. Az I. világháború története
20. Magyarország a két világháború között (az első világháborús összeomlástól a trianoni békediktátumon át a háborúba való belépésig)
21. Diktatúrák és demokráciák a két világháború között
22. A II. világháború története; Magyarország részvétele a II. világháborúban
23. Nemzetközi viszonyok alakulása a II. világháború végétől 1990-ig
24. Magyarország 1944/45. és 1956. között
25. Az 1956-os forradalom és szabadságharc; Társadalmi, gazdasági, politikai viszonyok Magyarországon 1990-ig

A szaktanár a SZÉV, illetve a GÉV figyelembevételével állítja össze a fenti témakörökből a megfelelő számú tételsort.

A közoktatáspolitikai útjai

A fővárosi oktatáspolitikai meghatározó egyénisége Sáska Géza, a Budapesti Oktatási Bizottság elnöke. Az elmúlt évek terveiről, eredményeiről, problémáiról kérdezte munkatársunk, Barlai Róbertné.

Sáska Géza: Minden önkormányzat előtt két út állt a választások után. Egyrészt, hogy intézze a napi ügyeket, másrészt, hogy létrehozzon egy új, demokratikus struktúrát, amely az érdekérvényesítés, az érdekegyeztetés módjait jelöli meg.

A „kormányzati muzsikaszót az önkormányzatok fizetik”

— Az „Egy világváros oktatáspolitikája” kiadvány (1991) tartalmazza a főváros oktatáspolitikai koncepcióját. Ebből egy kérdéskört nézzünk meg, nevezetesen az „Új pedagóguspolitika” című fejezetet. A tervek között szerepel a béralku folyamatában a fővárosi érdekegyeztetés. A kerületekhez tartozó önkormányzati iskolákban úgy érezzük, ez egyáltalán nem működik.

— Szeretnék először a koncepcióról általában beszélni, mely számos ponton megvalósult. Ez az anyag elsőként mondta ki az önkormányzati iskolák világnézeti semlegességének szükségességét. Vagyis, mi már 1991 elején láttuk azt a problémát, ami most Dabas-Sáriban is bekövetkezett, sőt az Alkotmánybíróság is pontosan ebben a szellemben döntött.

— Valóban mindkét elkészült dokumentum, a koncepció és az „Egy világváros gyermekvédelmi politikája” azt mutatja, hogy a főváros igyekezett a törvények elébe menni.

— A fővárosi oktatáspolitikának az volt a célja, hogy bizonyos szakmai elképzeléseket, értékeket elterjesszen és a törvényekben azután ezek visszaköszönjenek. Az oktatási törvényben is számos olyan elem van, amely a kormánnyal folytatott tárgyalás során bekerült. De az alapvető kérdésekben sajnos nem sikerült megegyezni. Ami pedig a

pedagóguspolitikát illeti: nem 23 egymás mellett működő önkormányzatra gondoltunk három évvel ezelőtt, hanem arra, hogy a főváros iskolarendszerét egy rendszerben kezeljük. Az élet másképpen alakult. Másképpen alakult a pedagógusok béralkujával kapcsolatban is. A közalkalmazotti törvény nem alkuhelyzetbe, hanem kényszerhelyzetbe hozta az önkormányzatokat. A „kormányzati muzsikaszót” az önkormányzatokkal fizettetik.

— Az oktatási bizottságnak ezt a tényt már tudomásul kellett vennie; azaz, hogy a kerületek úgy működnek, mintha külön községek, városok lennének, s törekvéseiket nem lehet integrálni, koordinálni.

— Sok mindent azért lehet. A pedagógusoknak kell a választásokon eldönteniük, hogy a fővárosnak ez a berendezkedése jó-e. Jó-e, hogy az egyik kerületben ilyen a bér, a másikon olyan? Jó-e, hogy a kerületek oktatásfinanszírozása között nagy különbségek vannak?

— Ennek befolyásolásához a fővárosnak is pénzosztogató szerephez kellene jutnia.

— Ma az elképzelhetetlen, hogy a főváros is finanszírozza a kerületi iskolákat. Ahhoz a fővárosi törvényt kellene megváltoztatni. Egyébként a különbségekkel is furcsa a helyzet. Azok az önkormányzatok, amelyek rendkívül sokat költöttek pedagógusbérrre, most rosszul járnak, mert a központi költségvetés csak a bértáblától való eltéréseket fogja megadni. Jobban jártak, akik ezt a pénzt nem az oktatásra, hanem valami egyébre fordították.

— Végül is mi az, amit eddig Önök tehettek, tettek?

— Létrehoztuk 1991 tavaszán a Fővárosi Oktatási Érdekegyeztető Tanácsot (FOÉT). Ebben a szakszervezetek, az igazgatói szervezetek vannak jelen, a fővároshoz tartozó 210 intézmény esetében. Az intézményvezetői bér, jutalom, pótlékok ügyében egyeztettünk, elveket fogalmaztunk meg. Ezen elvek alapján készíti el az Oktatási Főosztály és a Gyermekvédelmi Osztály a konkrét előterjesztéseket, mi pedig ellenőrizzük a végrehajtást. Ennek következtében — nyugodtan mondhatom — sikerült békét teremteni. Megvan az a fórum, melynek működtetésével mindenféle feszültségnek sikerült elejét venni.

— A FOÉT a közalkalmazotti törvény „F” kategóriájába sorolására is adott irányelveket? A rendkívüli feljebbsorolási lehetőségekre gondolok.

— Nem. Nem áll módunkban befolyásolni, hogy iskoláink ezt hogyan hajtják végre, hogyan élnek törvényadta jogaikkal. Ez az intézményvezető saját hatáskörébe tartozik. Mi lenne a helyzet, ha korlátokat szabtuk volna?

A 210 intézmény között nyilván lett volna olyan, amelyikben az igazgató nem tud ellenállni saját tantestülete, szakszervezete nyomásának. Ez viszont a dominóelv következtében a megállapodási rendszer felborulásához, ami pedig a bizottság és a vezetők bizalmi viszonyának megromlásához vezetett volna. Ezért nemigen lehet ezt befolyásolni. Az igazgatók nagy része bölcs, pénzügyi szempontokat is követett. Volt olyan igazgató, akit azért nem választott újra tantestülete, mert nem sorolt át tanárokat az „F” kategóriába. Az élet rendkívül színes. Az ember, amikor pénzt kaphat, számára érdektelen, hogy honnan kapja, kapni szeretne.

A munkánk sikeres volt

— Az „Egy világváros oktatáspolitikája” tartalmaz egy bérrendezési elképzelést, mely nagyon hasonlít ahhoz, ami a törvényben megvalósult.

— De nem ilyen bürokratikusán képzeltük el. Itt olyan magas a minimálbér, ami a béralkut kizárja. Mi egy normarendszert képzeltünk, amelyben mérlegelés tárgya a bér.

— Nagyon nehéz egy normarendszert kialakítani, még egy iskolán belül is.
— Meg kell nézni az „F” kategóriába sorolást, mennyiben van ebben foglalkoztatáspolitikai vagy szociálpolitikai szempont, és mennyiben minőségi szempont. Végül is én ezt innen nem tudom eldönteni. Ezt mindenki megnézheti, mérlegelheti: ezek a pótlékrendszerek, a túlórák milyen mértékben a béremelés sajátos eszközei, illetve az iskola működésének normális kiegészítői.

Az igazgatói pótlékokról tovább gondolkodunk, hogyan lehet továbbfejleszteni. Ez az igazgatói pótlék 2 elemből fog állni, nyilván az adott határokon belül (lásd törvény). Az egyik az intézmény nagyságától, jellegétől, bonyolultságától függ, a másik elem az igazgató vezetői munkájának minőségétől.

— De ezt elég nehéz lesz megállapítani.
— Gondolunk itt a doktorátusra, az elvégzett vezetői, menedzserképzői stb. tanfolyamokra, nyelvvizsgára, milyen nemzetközi kapcsolatokat épített ki stb.

— Esetleg ide sorolhatók az iskola sikeres pályázatai is.
— Hasonlóan képzeltük el a pedagógusokét is. Mert elismerik-e a közalkalmazotti törvényben azt a pedagógust, akinek rendszeresen nyerne tanítványai az OKTV-n?

— 14 éves tapasztalatom, hogy pedagógusokat rangsorolni pénzek szétosztásával nagyon nehéz feladat. Különböző minőségű munkákat hasonlítunk össze, más egy sikeres verseny, más ha egy dyslexiás gyermek 3 év alatt megtanul olvasni. Ki tudja megmérni, melyikben van több munkája a pedagógusnak? A pedagógus-teljesítmények összehasonlítása terén a konkrét gyakorlatban gondok vannak.

— Ez tényleg nehéz. De vannak olyan szakpárosítások, amelyek piaci ára más. Például egy angoltanár piaci bére óránként 500-1200 Ft között van. Ahhoz, hogy az oktatásba jó minőségű nyelvtanárok kerüljenek, bérüknek óhatatlanul magasabbnak kell lenniük, mint a többiekének.

— De az élet ezt a problémát megoldja. Az iskolák a pedagógusok átlagbééréért nem kapnak nyelvtanárt, kénytelenek jobban megfizetni.

— Nagyon jól tudom, hogy ez így van. Viszont az igazgatók így rákényszerülnek különféle trükkökre. A mi politikánk az volt, hogy ezt másképp kell megoldani. A tantestület fogadja el, hogy egy nyugati nyelvet tanító tanár többet ér a munkaerőpiacon, mint egy másik tanár.

— A fővárosi koncepció tartalmazta azt az elképzelést, hogy a Fővárosi Pedagógiai Intézetet fejlesztik, például alkalmassá teszik diplomát adó átképzésre is.

— A felsőoktatási törvény ezt az ötletet keresztülhúzta. Ugyanekkor ebben a dimenzióban a továbbképzési rendszer folyamatosan működött.

— Ugyanúgy, mint régen.

— Egy éve új igazgatója van az intézetnek: Szebenyi Péter. Azóta sok minden megváltozott. Elkezdődött a műhelymunka, a tanszék csoportokhoz hasonlóan. A vezetőképzősöknek, a nyelvtanároknak szervez gyakorlatokat. A képzőkkel az együttműködési megállapodás küszöbön áll.

— A vezetőképzés az egyetemekhez került. Ez nem veszélyezteti majd az itteni vezetőképző tanfolyamok létjogosultságát? Hiszen az egyetemeken másoddiplomát is kaphat a vezető, amivel például az „F” kategóriába sorolását is megszerzi. Összefoglalóan: én úgy érzem, hogy végül is egymás mellett ment el a főváros oktatáspolitikája és a kormány oktatáspolitikája. Ez nem csak a koncepciót újraolvasva érezhető, hanem a gyakorlatban is.

— Mi egy önkormányzat- és társadalombarát politikát követünk. A kormányzat politikáját mi nem tudjuk elkészíteni.

— Tehát itt nem együttműködésről van szó, hanem arról, hogy a fővárosnak is van egy útja, és a kormánynak is.

— A főváros saját hagyományait folytatta. Azt, hogy legyenek helyi szemináriumok, helyi tantervek, helyi továbbképzések. A fővárosban a Bárczy-korszakban csak az lehetett kinevezett pedagógus, aki a fővárosi szemináriumban levizsgázott.

— Valószínűleg úgy néz ki, hogy itt voltak álmok, vágyak, de ezeket nem sikerült teljesen megvalósítani, éppen azért, mert a főváros nem lehet önálló, kénytelen beilleszkedni egy országos tendenciába.

— Én a munkámat nagyon sikeresnek, pozitívnak látom. Amit a koncepcióban megfogalmaztunk, annak sokkal több eleme valósult meg, mint amit abban az időben lehetett gondolni. Egyrészt nagyon sok elem visszaköszön a fővárosi törvényben, a közalkalmazotti törvényben, a közoktatási törvényben. Az egy hallatlanul jelentős dolog, hogy 1991-ben leírtuk azt, ami később a törvényekben is megjelent, noha a struktúrája és a logikája más. Hogy ez miért történt így, az viszont nem szakmai kérdés, hanem szintiszta politika.

Persze vannak még olyan tervek a koncepcióban, amit nem sikerült befejezni, ehhez szükséges egy második ciklus. Ilyen például a helyi tantervek készítése. Ez a munka elindult az FPI-ben.

Sikerült a fővárosban a szaktanácsadói rendszert elkészíteni, működtetni. Elkészült a Szaktanácsadói Charta. Az igazgatói, a pedagógiai szakmai szervezeteket messzemenően támogatjuk pedagóguspolitikánkban.

Az iskolaszervezet-váltás témájában meghirdettünk olyan pályázatokat, melyek célja, hogy erősödjön az általános iskolai nyolcosztályos rendszer. Megalakult és működik a Fővárosi Tanügyi Vagyongbizottság és a kerületi oktatási bizottság elnökeinek konzultatív tanácsa.

— Végezetül milyen problémák, nehézségek állnak még önök és a következő oktatási bizottság előtt?

— Vannak szép számmal. Az első, hogy egy költségvetési robbanás várható, amelynek magyarázata, hogy a pénzforrások szűkülnek, ugyanakkor a szükségletek növekednek, ráadásul a fejlesztések befejezésére is egyre több pénz kell, amelyet előre alig számolt ki valaki.

Mivel az önkormányzatok nem fognak tudni új iskolát építeni, a hat-és nyolcosztályos gimnáziumok szaporodásával a gimnáziumban érettségizők száma csökkenni fog a fővárosban. Nagy probléma, hogy a szervezetváltás nincs összehangolva.

A gettsódóit negyedekről is beszélhetünk. Ilyet látok a VIII. és a IX. kerületben. A lemaradóktól ma hajlamosabbak megválni az iskolák, mint 4-5 évvel ezelőtt, eltekintve attól a kisebbségtől, amely ez ellen tenni akar.

Összefoglalóan: a jobbaknak legyen még jobb, ez a tendencia uralkodik ma, mellyel nem tudunk egyetérteni.

— Köszönöm a beszélgetést.

Felvétel, indul!

Ifjúsági videocentrum Zánkán

Kiáltásra a Balatontól egy lámpákkal bevilágított műteremben a budapesti II. Rákóczi Ferenc Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskola videósai filmjük utolsó snittjeit veszik föl. Segítjük a videocentrum vezetője, Somogy-vári Rudolf tanár úr, aki öt éve végzi ezt a munkát itt, előtte egy évtizedig volt az egyik dombóvári általános iskola stúdióvezetője, ahol az ő irányításával készítették először diákok heti rendszerességgel sugárzott híradót, Suli-Vidit. Felvétel közben kértük, hogy mutassa be a videocentrumot.

— Hogy-hogy magukra meri hagyni a műteremben dolgozó gyerekeket? Netán ők már „profik”?

— Egyáltalában nem azok, de már nem is kezdők. Az iskolájukban korábban találkoztak videotechnikával, -nyelvvél, bár még ilyen felszereltségű stúdióban nem dolgoztak, a videofilmkészítés minden fázisát még nem ismerték. Most - az általuk készített forgatókönyv „videósítása”, felvétele közben - elsajátítják őket.

— Ez tehát az Önök célja?

— Ez, de ennél több is. Az országban működő iskolai videoműhelyek, fakultatív foglalkozások gyakorlati háttere, technikai bázisa kívánunk lenni úgy, hogy egyrészt lehetőségeink szerint mindenkit segítünk a videózásban, másrészt mintát, etalont adunk a tanintézeteknek a korszerű videózáshoz. Ám ezen túlmenően arra törekszünk, hogy a vizuális kommunikáció szellemi központjává váljunk.

— Mindez szép, de hogyan valósulnak meg ezek a célkitűzések a gyakorlatban?

— Fő időszakunk a nyár, amikor szaktáborokat szervezünk. Idén eddig hat turnus volt, köztük egészen kezdők és haladók.

Az alapelemek elsajátíttatása a gyakorlatban történik, ugyanis egy-egy filmet elkészít minden csoport. A kezdőknek a forgatás közben felmerülő problémák közös - általunk segített - megoldásához minimális elméleti ismereteket is nyújtunk. Eközben a gyerekek fantáziaképéből kiindulva válik vizuális valósággá az általuk elképzelt világ. Ennek realizálásához mi a szükséges gyakorlati és elméleti feltételeket biztosítjuk. A haladó csoportokat számontartjuk, figyeljük, követjük mint a Videák Egyesület (Videózó Diákok Országos Egyesülete) regionális bázisa. Ők kész programokkal, dramaturgiai és technikai elképzelésekkel jönnek, és mindezek feltételrendszerét kell nekünk megteremteni.

— Miből áll ez?

— Egy központi SVHS stúdióból, amelyben a haladó csoportok teljes önállósággal dolgoznak. Számukra több gyakorlati és elméleti képzést nyújtunk, és természetesen a gyártásvezetési teendőket is elvégezzük.

A főnti keretekben alkotó iskolai videósok láthatják, hogy adott technikai eszköztárral (1 kamera, 2 kamera plusz egyéb eszközök) mit lehet teremteni. A többi iskolának a tanév során korlátozott időtartamban segítünk az utómunkálatok (editálás, hangosítás stb.) elvégzésében.

— Hány iskola tartozik hatáskörükbe?

— Harmincöt. Az országot besugározva Balassagyarmattól Szegedig, Budapesttől Szarvasig, Nagykanizsáig...

— Ez sok, vagy kevés? Hiszen a hatezer tanintézetnek több mint húsz százaléka bizonyára rendelkezik kamerával.

— Kevés az iskolai kamerához, videózni szándékozó tanulókhöz képest. Talán a mi korlátozott kapacitásunk mérsékelt, kisugárzásunk is oka annak, hogy a videopedagógiai programok, tapasztalatok nem ismertek, s ezért nem épültek be a mindennapi nevelésbe-oktatásba. Sok helyütt például a videokamera nagyértékű leltári tárgy, amelyet régen április 4-én, most október 23-án portalanítják az igazgatói vitrinben. Ezt is csak a legmegbízhatóbb tanerők tehetik, a gyerekeket közelébe sem engedik. Megdöbbenő, hogy a korszerűség és az alternatívitás jegyében elkészült helyi programok sem építenek erre az igen fontos médiumra. Pedig szívesen segítenék a pedagógusokat abban, hogy hogyan építsék be a helyi tantervekbe a médiapedagógiát. Ebből a célból minden téli és tavaszi szünetben tanfolyamot tartunk az érdeklődő tanítók, tanárok számára.

Sok viszont, ha tevékenységünket és a Videák-mozgalmat nemzetközi viszonylatban vizsgáljuk. Ilyen egyesület nincs sehol Európában. Emellett mi egy videofolyóiratot működtetünk a Mozgóképek Alapítvány támogatásával, amely nemcsak egymás produkcióinak megismerését biztosítja, hanem szélesebb országos publicitást is jelent a legjobbak számára a TV2 ITV Stúdió Videák című műsorában. Sőt, egy Video-posta beindítását is tervezzük, de erről még nem akarok részletesebben beszélni.

— Hogyan ítéli meg az ifjúsági videózás és az Önök jövőjét ebben a pénzsűke világban?

— Mi a gyermekvideózásért vagyunk. Az intézményünk, a Zánkai Gyermeküdülő Centrum jelenlegi feltételei a jövőt illetően nem adnak okot az optimizmusra. Ugyanis, ha ezt a képzést is piaci alapokra helyezik, akkor a költségeket a diákok és az iskolák nem tudják megfizetni. Am ezen túl egy ilyen helyzet nemcsak a már meglévő működését veszélyezteti, veszélyezteti azoknak a lehetőségeknek, szükségleteknek a megvalósítását is, amelyek egy új nemzedék szempontjából (médiaismeret, eszköztudás, vizualitás stb.) alapvetőek.

Természetesen ez a stúdió alkalmas más funkció betöltésére is. Lehet regionális közszolgálati televízió, készíthet reklám- és referenciafilmeket stb., de a gyermekvideózás elsorvadása egy kimunkált és meghatározó érték föladását jelentené. Az alapintézmény támogatása esetleges és csupán helyi érzéstelenítés. Csak a központi támogatásra alapozhatunk. Én bízom benne!

— Reméljük, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium illetékesei is olvassák az Új Katedrát!

Mohos Sándor

Videák Egyesület

A szervezet célja a diákvideózás országos összefogása, elsősorban azokon az iskolákon, műhelyeken keresztül, amelyekben ilyen jellegű tevékenység folyik.

Elsősorban a gyakorlati képzés oktatási feltételeinek javításában kíván segítséget nyújtani.

Tagjai azok a szervezetek lehetnek, amelyek kijelentik, hogy eszközeiket a diákok önállóan (természetesen a szükséges oktatás után) használhatják tanulási, kulturális célból, illetve üzleti célból akkor, ha az abból befolyt összegeket az oktatási feltételeik javítására fordítják.

A szervezet az alábbi feladatok ellátását tartja feladatának:

1. A diákvideózás technikai feltételeinek javítása

Kiindulási alapnak tekinti azt, hogy az alapvető képfelvételi eszközöket elsősorban az intézmények szerezzék be saját pénzügyi alapjaikból.

1.1. A szervezet pénzügyi lehetőségein belül a természetes elhasználódásból adódó hibák kijavítását, a rendszeres szervizellenőrzést saját műszaki bázisán ellenszolgáltatás nélkül ellátja.

1.2. Létrehoz olyan regionális központokat, diákstúdiókat (lehetőleg nagyobb városokban lévő tagszervezeteinek területén), ahol az editálásra, az utómunkálatok

színvonalas elvégzésére a megfelelő technikai feltételeket megteremti, és ahol a tagszervezetek diákjai ezeket a munkákat önállóan elvégezhetik. Biztosítja az eszközök természetes elhasználódásából adódó hibák javítását — a javítási időre a munka folyamatosságának biztosítása érdekében készülékcserevel.

1.3. A központok eszközeinek tulajdonjogát fenntartja, azokat csak kölcsönzi, és folyamatosan ellenőrzi, hogy a berendezéseket diákok, és csak a fenti célokra használják.

1.4. Létrehoz és fenntart egy központi szerviz- és ellátóbázist (a Zánkai Gyermeküdülő Centrumban), mely a készülékek beszerzését, cseréjét, folyamatos szervizelését képes ellátni.

2. A diákvideózás szakmai színvonalának emelése

2.1. Szakmai továbbképzéseket szervez Zánkán, illetve a regionális központokban a MAFSZ segítségével, a vezetőknek és diákoknak egyaránt.

2.2. Alkotótáborokat szervez a Zánkai Gyermeküdülő Centrumban egész évben, illetve a regionális központokban a nyári szünetek idején.

2.3. Rendszeres konzultációs lehetőségeket teremt az elkészült munkák szakmai értékelésére ismert szakemberek bevonásával, a MAFSZ segítségével.

2.4. Oktatási segédanyagokat készít, elsősorban a diákok saját munkájára alapozva.

3. A diákvideózás munkáinak szervezett megjelenési lehetősége

3.1. Országos és regionális ifjúsági filmfesztiválokat szervez a MAFSZ segítségével.

3.2. A helyi televíziókban adásidőt biztosít a Helyi Televíziók Egyesületének segítségével.

3.3. A nemzeti televízióban műsort biztosít, a TV2 Hármás Csatornájának segítségével.

4. Konkrét alkotások elkészítésének segítése

4.1. A regionális központok eszközeit rendelkezésre bocsátja.

4.2. A szükséges szakemberekkel való konzultáció lehetőségét biztosítja.

4.3. Pályázatokat ír ki, melyek az egyes alkotások anyagi feltételeit hivatottak biztosítani.

5. Az információk folyamatos áramoltatása

5.1. Titkárságot hoz létre és üzemeltet (a Szent László Gimnáziumban) a KIT-egylet segítségével.

5.2. A titkárságot és a regionális központokat ellátja korszerű informatikai rendszerekkel, biztosítja az egységes rendszerprogramokat a KIT-egylet segítségével. Még egyszer leszögezzük, hogy legfontosabb célunk az önálló diákvideózás lehetőségeinek létrehozása.

Ezalatt azt értjük, hogy az alkotás folyamatában a felnőtt szerepvállalás csupán tanácsadásra korlátozódjék, és arra is csak az alkotó kifejezett kérése esetén kerüljön sor. Ugyanakkor az elkészült mű keményen szembesüljön nézői (korosztályival és felnőttel egyaránt), illetve szakértői kritikával.

Annak ellenére ezt tartjuk a helyes útnak, hogy tudjuk ez pénz- és időpocsékoló eljárás. Ennek a „pocsékolásnak” az anyagi és szellemi feltételeit kívánjuk megteremteni. Mert épp ez a „pazarlás” teszi lehetővé a diákalkotók számára az elkészült mű sikerének élményét, és ami legalább olyan fontos, a sikertelen alkotás kudarcával való szembesülést.

Minden, eddig még nem Videótag iskola jelentkezését várjuk a következő címekre:

Szent László Gimnázium vagy 8250 Zánka, Gyermeküdülő Centrum Videó Centruma

Konduktív pedagógia a III. kerületben

1991 szeptembere óta működik a MOIRA GM Békásmegyeren a Kelta utcai bölcsőde épületében. Mozgássérült gyerekekkel foglalkozunk a konduktív pedagógia módszerével. A Pető András professzor által kidolgozott módszer a központi idegrendszer sérülése következtében mozgássérültté vált gyerekek oktatásával és nevelésével foglalkozik szakképzett konduktorok vezetésével. A módszer akkor a legeredményesebb, ha már a korai életkorban, a sérülés felismerése után közvetlenül el tudjuk kezdeni a fejlesztő, nevelő munkát. A korai fejlesztés rendkívül fontos, mivel a sérült gyermek mozgásfejlődése elakad, a normál fejlődéstől eltér, illetve elmarad. Természetesen ebben a korai életszakaszban (egy-másfél év) a gyermek számára a legfontosabb személy az édesanya, ezért nagyon fontos, hogy őt tanítsuk meg, hogyan kell gyermekével foglalkozni. Ezzel a céllal működik „mamás” csoportunk, ahol a gyermekek édesanyjukkal együtt tanulják meg a legalapvetőbb mozgásformákat, illetve rögtön a valós élethelyzetbe illesztve alkalmazásukat (pl.: megtanulnak kisszéken kapaszkodva ülni, amit a bilin ülésnél azonnal alkalmaznak is).

Természetesen e cikk keretei nem adnak lehetőséget a részletes ismertetésre, de arra igen, hogy kéréssel forduljunk a kollégákhoz. A jelenlegi helyzetben a legnagyobb probléma, hogy nem jut el az információ a szülőkhöz. Szeretnénk mindenkit kérni, akinek az ismeretségi körében ilyen gyermek van, küldje hozzánk. Mi ingyen megvizsgáljuk, csoportjainkba beosztjuk, vagy ha más jellegű segítségre van szüksége, megfelelő helyre irányítjuk.

Keresztények a türelem útján**Riport dr. Szigeti Jenővel**

„Ha nekem egy bocskorra van szükségem, nem a város legjobb keresztényét, hanem a legjobb csizmadiáját keresem meg!”

Luther

A tapasztalat azt mutatja, az ellentétek többnyire egymás meg nem ismerése miatt alakulnak ki. Gyakorta adódik konfliktus csupán a tudatlanság, a hamis tájékoztatás következtében. Mint ahogy a meglévő szenvedély tárgyat keres magának, úgy találja meg a félelem ellenségeképét. A kereszténység kétezer éves története arra tanít, hogy az egyház mindig tudott választ adni a kor kérdéseire. A megismerés oldhatja a feszültséget, a tudás az ellentéteket. Dr. Szigeti Jenő, az Adventista Egyház teológiai professzora, országot járván, előadásorozatokon próbál a megértés eszméjének híveket szerezni. A célokról, az eszközökről és a türelemről munkatársunknak, Csilléi Bélának beszél.

— Valamennyi tanárnak, köztük magamnak is, elsődleges feladata az emberi tudásban meglévő fehér foltok elosztatása. Az elmúlt negyven esztendő hatása, az államosított egyház részvétele a templomokba száműzte a hívő embereket. Aki másképp vélekedett, komoly hátrányba került. A társadalom pedig hallgatott, elfordult. Ennek következtében szinte természetes, hogy az emberek tudatában fehér foltok találhatók. Ismerethiány és leegyszerűsített válaszok. Ha pedig kinyitja az újságot, nem ér semmit. A jugoszláv válság, az arab-izraeli konfliktus vagy az északír helyzet érthetetlen, ha nem tudjuk ezek vallástörténeti előzményeit. Éppen ezért a vallásról mint társadalmi jelenségről nagyon fontos nekünk beszélni. Tudjuk, mindig ott arat a gyűlölet, ahol teret nyert a tudatlanság. Nemcsak nekem, de minden keresztény embernek kötelessége az ismeretbeli hiányosságok pótlása, megváltoztatása. Ezért jött létre az előadásorozatom, ezért van mondanivalóm az emberek számára.

Fogódzót adni

— Sokan úgy vélik, az egyház kétezer éves történetének súlya alatt konzerválódott. Van-e mondanivalója korunk egyházának a ma embere számára?

— Feltétlenül igen. A kereszténység egyik jellemzője a megújulási képesség. Már a római egyházban is megjelentek a bázisközösségek, az újabb felekezetek. Az egyház addig él a társadalomban, míg a mai ember mai kérdéseire korszerű választ ad. Az ereje nem a templomokban, a műemlékekben, de még nem is a külsőségekben van, hanem abban, van-e felelete. A történelem bebizonyította, milyen óriási hagyományai vannak a fiatalokkal való foglalkozásnak. Ha ezeket meg tudja újítani, megmaradhat erejében.

— Miért fontos a fiatalokkal való törődés? Miért vállalja ezt a keresztény egyház?

— Az elmúlt negyven esztendő állama monopolizálni akarta az ifjúsággal folytatott párbeszédet. Ez, mint láthatóvá vált, nem járható út. Az eddigi félillegális munka után most hatalmas távlatok nyíltak meg mindenki előtt. Az ifjúság dönthet a válaszok között. Ha tudunk egyfajta reális képet adni arról, hogy mi a kereszténység, miként illeszkedik be az európai kultúrába, akkor nagyon sok fiatal fogódkodót találhat. Ha megtudja, megérti, ki volt Jézus Krisztus, aki nem egyházat adott nekünk, hanem bizalmat, megtalálhatja a neki kedvező utat is. Napjainkban megtalálható a gazdasági, de a morális válság is. A kereszténység egyszerre kínálja a régi és az új megoldást a ma embere számára.

— Gyakorló pedagógusként nemcsak előadásokon, de tanórákon is találkozok fiatalokkal. Melyek azok a kérdések, amiket a leggyakrabban feltesznek?

— Legnagyobb problémáink erkölcsi kérdések körül adódnak. Ebben a nagyon érdekes, de ugyanakkor tragikus korban sok minden megváltozott. Például a munkának az értéke. Nincsenek fehérköpenyesek és kékgallérosok, nincs már az a klasszikus munkásosztály. És megváltozott a munka emberformáló ereje, etikai háttere is. Nem tudunk továbbá ünnepelni. Kialakult egy agyonhajszolt társadalom, a hárommillió neurotikus országává váltunk. Ez mind olyan tehertétel, melyet a fiatal fokozottabban él át. Kérdeznek, de nem fogadnak el akármilyen választ. Történész vagyok, ez a szakmám. De mikor a Bibliáról beszélek, ezeket a kérdéseket nem tudom kikerülni, és nem is akarom. A történelem csak akkor az élet tanítómestere, ha a jelenig ér, s nem marad meg a múltban.

— Egyre jobban nő a szektás jelenségek lélekromboló hatása. Miként védhetik ki a serdülők ezek erőszakos támadását?

— Ez egy valóságos darázsfészek, melybe csak óvatosan lehet belenyúlni. Ugyanis nem tisztázott sem a fogalom, sem a hozzáállás. Gyakorta azt mondjuk: szektás, ami idegen, különös, mellyel még nem találkoztunk. Az ismeretek hiányában olyat is elítélendőnek tartunk, ami pedig elfogadott, mindössze keveset tudunk róla. Mint ahogy vannak római katolikus szekták, ugyanúgy léteznek protestánsok is. Magam főiskolai tanár lévén egy protestáns felekezet tagja vagyok, mégsem érzem elítélendőnek ezt. Jó néhány katolikus, más vallású, sőt ateista barátom van, de semmi ellentét nincs közöttünk e tekintetben. Az igazi probléma nem itt keresendő, hanem ott, hogy a szekták egy részében az ott lévők az igazságnak csupán egy szeletét veszik észre. Ezért nem adminisztratív úton kell fellépni ellenük, hanem a türelem és a megértés eszközével.

Visszatérni a gyerekekhez

— Az egyház történetét végigkíséri a türelmes hozzáállás és a kérlelhetetlen erőszak egyaránt. Ma mit tud mondani a nem hívő embereknek?

— Nagyon sok illúzió van keresztények és nem keresztények részéről egyaránt. Komoly félelmek léteznek a keresztény, kurzussal szemben, míg az egyházi lapok vallásellenességről írnak. Ugyanakkor a statisztikai adatok vitathatatlanok. Pontos felmérések szerint a mélyen hívők 14 százalékát alkotják a népességnek. A kőkemény ateisták pedig 5-6 százalékot. A többség hisz is, de templomba nem jár, bizonytalan. Ők a többség, és nélkülük nem lehet előrehaladni. Ez pedig csak türelemmel és értő szóval lehetséges. Én egy olyan egyháznak vagyok a tagja, amelybe nem lehet beleszületni. Gyermekeimet meg kell nyernem, hogy vállaljon. Ez pedig csak úgy megy, ha hiteles személynek tart. Ezért vallom, a kereszténység ma a tolerancia iskolája. Sokféle ága van, és örültség lenne egymás ellen harcolni. Meg kell érteni, a másik hitének az elfogadása hozhatja csak el az én hiteles tiszteletét.

— És a gyerekek? Mit tehet a pedagógus?

— Vissza kell térni a gyerekekhez. A pedagógusoknak rá kell ébredniük, minden a gyerekekért van. Azokért, akiket rájuk bízott a társadalom. A külső hatások okozta zűrzavarok komoly mértékben szűnnének, ha az iskolát megszabadítanánk mindenféle ideológiai ráhatástól. Depolitizált iskolára van szükség, minden erőszakos hatástól mentesen. Lehet, hogy a társadalomban vannak rendszerváltások, megújulások és hanyatlások, de ettől meg kell óvni az iskolát. Nem lehet minden négy évben újraírni a tantervet, mert akkor előbb-utóbb az északot kinevezik délnek, és fordítva. Ezért kellene visszamenni a gyerekekhez. Az ő érdeke legyen az első.

— Sok félreértés és indulat született az egyházi iskolák létrehozásával kapcsolatban. Úgy tűnik, mindkét oldalnak van némi igazsága.

— Az Oktatáskutató Intézetben is tevékenykedem mint pedagógus. Nemrégiben fejeződött be egy kutatásunk, melynek lényege az egyházi iskolákkal kapcsolatos vélemények összegzése volt. Mint kiderült — és ezt az adatok egyértelműen bizonyítják —, a pedagógustársadalomban egyáltalán nem él az egyházi iskolák iránti félelem. Hasznosnak tartják, s a megfelelő arány kialakítását egyértelműen támogatják. Természetesen a szélsőségeket elvetik, érthetetlennek, feleslegesnek ítélik meg. Modelleztünk egy elképzelést, hogy miként nem lehet kialakítani az egyházi iskolát az állammal szemben. Részletesen bemutattuk azokat az összeütközési pontokat, melyek során megosztódik az eddig egységes közösség. Ez pedig kárára válik mindenkinek. Kísértetiesen egyezett az elképzelésünk a későbbi Dabas-Sári eseményekkel, amelyek elkerülhetők lettek volna. Vissza a gyerekekhez. Ha ezt megértjük, elfogadjuk a türelem és a tiszta szó erejét is. Ha tiszteletben tartjuk más, akár ateista meggyőződését, elvárhatjuk a mienk megbecsülését is. Akkor létrejöhet egy színes paletta, melyben versenyhelyzet alakul ki. A gyerek pedig választ, állami vagy egyházi iskolába kíván-e járni. Választ, és nem kötelezően lép. Ez a jövő egyetlen lehetséges és járható útja.

Tudósítások a szakadékon túlról

Ketyeg az ingaóra

— Ugye, amiről nem tudunk, az nincs is — mondom szeretett fiatal kollégámnak, az elem tett felmérést böngészve.

— Miért? - kérdi barátom. - Hiszen teljesen azonos feltételek mellett írták: azonos feladatok, mindenki külön padban, ugyanolyan eszközöket használtak. Képzeld, mindenkinek itt volt a körzője is! Jól látható, hogy a helybéliek átlag 15%-kal jobbak.

— A bejáróknak egy óra hátrányuk van — mondom, mire kételkedve néz rám.

— Ugyan. Én is hatkor kelek, háromnegyed hétkor van a ház előtt a busz. Ugyanolyan bejáró vagyok, mint ők.

Barátom Pécsről jár ki az iskolába, amely az „átkos” iskolakörzetesítési mániájában keletkezett, azzal az elképzeléssel, hogy összedobunk négy falut, és rögtön leküzdjük a falusi gyerek összes hátrányát. Szakrendszerű tanítás, szaktanárok. Így jut pénz az ideális körülmények megteremtésére, az életesélyek növekedhetnek, stb. Ezek az akkori beszámolók visszatérő kulcsmondatai. A jó szándék kétségtelen.

Tévedés ne essék: nem akarom visszasírni azt, ami előtte volt. Kis falu, kevés gyerek, 1—8. osztály összevonva, egy tanítóval. Kicsit nagyobb falu, több gyerek, 1 — 4. és 5 — 8. osztály összevonva, két tanítóval. A dolognak megvoltak az előnyei, meg a hátrányai is. Szakos ellátottság nem volt, a gyerekek naponta egyszer-kétszer kaptak órát a tanítótól. A többit önállóan csinálták. (Azt a nemzedéket ma is valami megmagyarázhatatlan, kreatívnek nevezhető önállóság jellemzi.) A tanító ott élt a faluban, ismerte az egyéni problémákat, tudott az adott helyzet alapján „kivételezni” — amit ma úgy mondanánk: differenciálni. Ismerte a gyermeklelkek minden apró rezdülését. Együtt lélegzett, együtt lüktetett a faluval. Ugyanakkor, mivel nem volt a tanító polihisztor, némelyik tantárgy gyengébben ment.

Kedves öreg kollégám erről így anekdotázott:

— Képzeld, amikor elfelejtettem az egyik évfolyamnak környezetismeretet tanítani. Jött a szakfelügyelő, de nem vette észre. A kutya sem vette észre. A következő évben behoztam. Pedig a szakfelügyelő akkor nagy úr volt! Nem ám szaktanácsadó!

Aztán jött a körzetesítés. A MÁVAUT (fiatalabbaknak: a VOLÁN Rt. lánykori neve) vállalta, hogy majd pontosan indítja az iskolabuszjáratokat, amelyek kényelmesek, fűtöttek, miegymás...A dolog stimmel is. A busz minden reggel, minden délután megérkezett, szakszerű oktatás lett, a gyerekek szép lassan bekerültek a hön vágyott szakközépiskolákba, a gyengébbek a szakmunkásképzőbe, alakulhatott a jövő egyik életideálja: a falun élő ipari szakmunkások hada.

Csak hogy közben változott a helyzet. A VOLÁN Rt-t a gazdaságossági szempontok vezérlik, következésképpen csökkenteni kell a járatszámot. Némely szülő a frissen jött demokrácia új jogával esztelenül élve gyorsan beíratta gyermekét valamelyik városi iskolába: „Ott van ám színvonal!” felkiáltással... A megyei könyvtárból jövet találkozom az egyik szülővel a buszon, délután, úgy öt óra tájban. Mellette a gyerek, annak ölében az iskolatáska, ráborulva bóbiskol.

— Na ugye, hogy jobban követelnek? — mondja a szülő. — A gyerek nálatok mindig ötös volt, most hármas-négyes. Ennyivel gyengébbek vagytok.

— Ha csak ezt akartátok... - folytatnám, de közben már rázza fel a gyereket. Nézem, ahogy botorkálnak hazafelé a rosszul világított falusi utcán.

Itt van még az egyre gyarapodó zeneiskolások, különórások serege. „Mert ugye a gyerek hova jutna zeneiskola nélkül. Istenadta tehetség, nem veszitek észre.”

Az istenadta tehetség az utolsó óra feléről elkéredzkedik (szülői levél, egyszer, egész évre vonatkozóan!), az ebédre már nem jut idő, majd a buszon lesz ideje két szendvicset elrágni. „Egy óra az út, még tanulhat is, nem?” Csatlakozik hozzájuk az a nyolc-tíz, aki előkészítőre jár valamelyik szakközépiskolába, mert az pont kettőkor kezdődik, nem lehet ám késni!

A többi pedig igazodik a roppant gazdaságos, csökkentett járatszámhoz: A „félhetessel” jár be az iskolába, kettőkor vagy ötkor megy haza. Csodálkozunk, ha a kedves tizenhét éves barátom, a négyszer bukott, akkor hetedikes Imrus valami szörnyűséget csinált rajzórán: „Az én falum” című feladatképet „tökfeketére” festette. A rajztanár nő elszörnyed, mutatja. Kérdezem Imrust, miért. — Tanár úr! Reggel felkelek ötkor, megetetem az állatokat, hat tízkor indulok, sötét van. Délután hazaérek az esti etetésre, sötét van. A tanár nő nem mondta, hogy hétvégét kell festeni!

Na és hogy milyen találékony a pedagógustársaság! — Hétre jön a gyerek iskolába. — Nem baj, csinálunk nulladik órát! Jobb esetben valami könnyűt, háztartási ismeretek, mezőgazdasági ismeretek, testnevelés stb. Értik ugye? A gyerek ötkor otthon megeteti az állatokat (nem egyedi eset, a falusi család munkamegosztásának természetes velejárója!), utána busz, majd megtanulhatja a „mezőgazdasági ismeretek” keretében, hogy kell állatokat etetni, vagy talán futhat, mozoghat egy kicsit.

Kettőkor tud csak hazamenni? — Gondoskodunk róla, csinálunk tanulószobát. Egy órát ott is ülhet, miután öt-hat órát ült már. Persze elvárjuk, hogy közben elkészítse a házi feladatokat, tanuljon. Igaz, a tanulás, a házi feladat minőségét ellenőrizni nem kell, csak a meglétét. (Vonatkoznak az idevonatkozó törvények.) A napközi, az más. Ha a szülő befizeti a díjat (van is miből, ha nem munkanélküli), akkor ötig marad a gyerek. Közben pihen és tanul. Melegen van. A buszon találkozik a szülőkkel, akik a városból, munkából mennek haza. Otthon begyűjtanak, mire megetetnek, addigra meleg van, azután kukoricát kell darálni, fát kell vágni.

De ketyeg az ingaóra, reggel megint csörögni fog.

— Szóval a bejáróknak pont egy óra hátrányuk volt — mondom kollégámnak - s ez jelenthet 15% hátrányt, nem?

Végül is senki nem tagadhatja: az iskola az életre nevel. Igazolhatja ezt egy idézet az egyik nagyon lényeges, szinte forradalmi, művelődéstörténeti értékű törvényből:

„Igen nagy érdek fűződik ahhoz, hogy a falusi serdülő ifjúság (...) már zsenge korától megedződjék, s az egész életfolyásán elviselendő nehéz munkához korán hozzászokjék ...”

Meg nem sérteném történész kollégáimat, ezért csak a nem történészeknek teszem fel a kérdést: Honnan származik az idézet?

Hiszik? Nem hiszik? Mária Terézia Ratio Educationisából.

Megjegyzések:

1. Az ingaóra alatt nem a közismert órátípust, hanem az ingázás céljára szolgáló vekkerórát értettem.

2. Az idézet forrása (többek között, akár):

Történelem III. (a gimnáziumok számára), írta Závodszy Géza, átdolgozott kiadás, Tankönyvkiadó, Budapest, 1992., 101. oldal.

Hardi András

Jó hírek...**Lapunk új rovatot indított**

Ide kerülnek mindazok az írások, melyek valamilyen különösen kedvező intézkedésről, tevékenységről szólnak. Vagyis meg lehet dicsérni valakit, valamit valamiért.

Szidások, rágalmazások, botrányok naponta olvashatók, hallhatók, hol egyik, hol másik fél (politikai ellenfél) részéről. Lejáratások, befeketítések indulatossá teszik az olvasót, akiről pedig szól, az addig is rosszul érzi magát, amíg vissza nem vág. A „nagy pofozkodás”, a sok egymásra mutogatás közben történnek igazán szívderítő dolgok is. És ezeket is elkövetik valakik valahogy, valamiért.

Mivel optimisták vagyunk, hiszünk abban, hogy 1994. január 1-vel életbe lép a közalkalmazotti törvény, és ezért február 3-án „vastagabb lesz a borítékunk”.

Értesülésünk szerint – egyelőre még – egyetlen közoktatási intézményben sem kellett a tél miatt kényszerszünetet elrendelni; melegben tanulhatnak a gyerekek.

Szerk.

„A másság toleranciája”**Látogatóban Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskolában**

Az intézményt - mely 1990 szeptemberében nyitotta meg kapuit Budapesten - a Világi Zsidó Iskola Alapítvány hozta létre.

Működésének költségeit elsősorban Ronald S. Lauder úr alapítványának támogatása fedezi. Ehhez járulnak hozzá a szülők alapítvány formájában, valamint az állam az ún. normatív támogatással.

Családmodellben dolgoznak

Idézet az Alapító Okiratból: „Az alapítvány célja: Világi Zsidó Iskola létrehozása, mely biztosítja a magyar és az európai kultúra, valamint az egyetemes zsidó kultúra értékeinek minél magasabb színvonalú átadását mindazon gyerekek számára, akik - bármely nemzet vagy felekezet tagjaiként - óhajtják és vállalják ezen kultúra és tudás megismerését, elsajátítását.”

A 15 éves program oktatási egységei:

- óvoda: 3-tól 6 éves korig,
- elemi iskola: 6-tól 12 éves korig,
- gimnázium: 12-től 18 éves korig.

Az óvoda szerkezete eltér a hagyományos óvodákétól.

A kb. 20-20 fős csoportokban 3-6-7 éves gyerekek vegyesen vannak. Ez a családmodell a gyermekek számára csak előnyt jelenthet; például:

- a kicsiknél jelen vannak a nagyok mint követendő példa;
- sok ismeretet, képességet utánnézéssel tudnak elsajátítani;
- a nagyok számára természetessé válik a kicsik segítése, kiélhetik anyai ösztöneiket - vélik az óvodapedagógusok.

Az óvónők nevelő munkáját a dajkákon kívül rendszeresen segíti a pszichológus és a logopédus is. Foglalkoznak az angol és a héber nyelv oktatásával, irodalommal, anyanyelvvél, környezetismerettel és matematikával, énekzenével és ábrázolással.

Az elemi tagozat megismerésében dr. Szeszler Anna igazgatónő van a segítségünkre.

— Ki lehet az iskola tanulója?

— Bárki, aki elfogadja céljainkat, pedagógiai elveinket. A legkülönbözőbb helyekről jönnek ide a gyerekek, a szülők összetétele a társadalom összetételét reprezentálja.

Az óriási túljelentkezés miatt azokat a gyerekeket részesítjük előnyben, akik óvodában is hozzánk jártak, valamint azokat, akiknek testvére már ide jár.

— Mi az a többlet, amit ez az iskola nyújthat a diákoknak?

— Az osztályokkal 2-2 pedagógus foglalkozik, akik nem a hagyományos módon „váltják” egymást, hanem többórás átfedéssel, együtt és egy időben dolgoznak. Munkájukat egészíti ki évfolyamonként egy-egy speciális pedagógus, aki segíti az egyénre szabott fejlesztési program megvalósítását. Így elkerülhető az osztály közösségében az esetleges sikertelenség vagy reménytelennek tűnő próbálkozás, de a kiemelkedő képességűeket is megóvjá az unalomtól és az érdektelenségtől.

Nincs csengőszó

— Mi az, ami az itt tanítókat közösséggé kovácsolja?

— A gyerekszemlélet, a gyerekcentrikusság. Összeköt minket az, ahogyan a gyerekről gondolkodunk.

Reggelente közös beszélgetéssel kezdjük a napot, ez után kezdődik az első tanulási-tanítási blokk. A szüneteket nem csengőszó jelzi, hanem azok időpontját a gyerekek állapotának és az éppen végzett tevékenységnek megfelelően a pedagógusok határozzák meg.

10 óra körül van egy lazító időszak, egy hosszabb pihenő, amit általában a szabad levegőn töltenek gyerekeink.

Az iskolát körbejárva láthattuk, hogy minden (egyenként 70 m² alapterületű) osztályteremben a kényelmes padok, székek mellett van egy kerek asztal (csoportfoglalkozáshoz, differenciált tevékenységhez), jól elkülönített pihenősarok párnákkal, matracal, s egy élősarok (közös munka eredménye).

Bepillanthattunk a hangulatos „Kuckóba”, a „Mocorgóba”, meg a könyvtárszinagógába is.

— Milyen tantervet, tankönyvet, jegyzetet használnak az itteni tanárok?

— Egészen más a tananyagstruktúránk.

A tantárgyak merev széttagoltságát a gyerekek mindennapi életére, természetes belső érdeklődésére épülő témacsoportok, úgynevezett „projektek” feldolgozásával is szeretnénk csökkenteni. Sok pedagógus maga írja a jegyzeteket, feladatsorokat, munkalapokat.

A témacsoportok 1 — 6. osztályig a következő tantárgyak alapismereteit foglalják magukba:

- kommunikáció;
- természet- és társadalomismeret;
- művészet (zene, vizuális kultúra, kézművesség);
- matematika;
- mozgás;
- zsidó tradíciók.

Két idegen nyelv tanítása szerepel a koncepcióban:

- angol (egy angol és egy magyar anyanyelvű tanárral),
- héber, ami kezdetben zsidó tradíciók, dalok, játékok, majd az élő nyelv tanítását foglalja magában.

— Úgy tudom, hogy tavaly a meghirdetett öt álláshelyre hatvanhárman jelentkeztek. Mi vonzza ide a pedagógusokat?

— Az oldott légkör, a szemléletbeni azonosság, alkotói tevékenység, a pedagógus szabadsága, aminek felelősségét is hangsúlyozza az igazgató.

— Ebben a nagy szabadságban hogyan alakul a fegyelem, a rend?

— Közösén alakítjuk ki. Csak ésszerűen belátható szabályok vannak, s a gyerekek előbb-utóbb maguk is rájönnek arra, hogy jobb csendben dolgozni.

— Milyen a kapcsolat más intézményekkel?

— Iskolánk nyitott minden érdeklődő számára. Rendszeresen fogadunk látogatókat, pedagógus jelölteket, hazai és külföldi vendégeket. Számos előadást tartottunk különféle fórumokon, továbbképző tanfolyamokon. Nemzetközi kapcsolataink is gyorsan fejlődnek.

— Mi lehetne az iskola mottója?

— Mi együtt élünk a gyerekekkel. Ide csak megszállottak jönnek! — mondják búcsúzóul a Nap, Hold, Levél, Felhő, Erdő, Mező, Zsiráf és Sün osztályokban „kötetlen” munkaidőben (értsd: reggeltől estig) dolgozó, egymást értő és becsülő pedagógusok.

A Lendvay utcától „kissé” távolabb, egy másik bérleményben (a II. kerületben, a Tárogató úton) örömmel nyújt információt a középiskolai tagozat tevékenységéről Natonek Gabriella igazgató.

Stressz nélkül

— Hogyan lehetne meghatározni a gimnázium sajátos, egyéni arculatát?

— Mindannyiunk számára legfontosabb: a gyerek. Pedagógiai elveink között szerepel a sokoldalúság, az integráció, az alternativitás elve. Arra törekszünk, hogy a különböző indíttatású, adottságú és érdeklődésű gyerekek részére sokféle tevékenységet, illetve alternatív programokat biztosítsunk.

Stressz nélkül, feszültségmentesen kívánjuk egyesíteni a teljesítmény elvét és a gyermekcentrikusságot.

A gyerekekben a már meglévő kötelességtudatra építve úgy tudjuk a minél jobb teljesítmény elérését szorgalmazni, ha a tanulás nem kényszert, hanem érdekes tevékenységet és örömforrást is jelent. Iskolánkban minden gyerek fejlődése egyformán fontos. A motiválás csak akkor hatásos, ha a pedagógus nevelési stílusa kooperatív, ha barátságos, együttműködő kapcsolattartásra törekszik.

— Hogyan alakul a fegyelem, önfegyelem ebben a korcsoportban?

— Az egymással kooperáló egyénektől elvárható olyan tolerancia, hogy tiszteljék és becsüljék a másik ember „másságát”, értékes tulajdonságait, és megértően, türelmesen kezeljék a szokatlanabb megnyilvánulásokat is.

Iskolánkban a személyiséget kibontakoztató szabadság és az azt értelmesen korlátozó fegyelem, önfegyelem és rend egyaránt fontos.

— Minden középiskolában fontos (talán a legfontosabb) az ún. „kimeneti célok” elérése. Hogyan kívánja ezt a tagozat képzési programja biztosítani?

— Tanulóink elsajátítják az általános műveltség és anyanyelvi kultúra alapjait, megismerik a világban való eligazodáshoz szükséges módszereket és eszközöket. Emellett:

— judaisztikai alapismereteket szereznek;

— kiemelt óraszámban tanulnak angol nyelvet;

— elsajátítják a számítógépek sokoldalú, értelmes használatát;

— audiovizuális nevelésben részesülnek.

— Az iskola értékelési rendszere több lényeges pontban eltér a hagyományos értékelési rendszertől. Miként illeszkedik ez az országosan elfogadott követelményrendszerbe?

— Van egy belső, fejlesztő értékelésünk, mely személyre szabott, szöveges. Célja: fejlesztés. A másik a külső, illesztő értékelés. A 7., 8., 9. évben a teljesítménymérés osztályzattá történő konvertálása megtörténik, ezt azonban csak külső igény esetén használjuk fel az MKM-engedély értelmében.

Célunk, hogy gyermekeink hazai és nemzetközi mércével mérve is magas szintű tudást érjenek el. Mérhető eredményeink: a tanítványok igen előkelő helyezései a különböző országos tanulmányi versenyeken. Iskolánk imázsát, népszerűségét növelik a kulturális rendezvények, bemutatók.

Nyitottak vagyunk

— Mi az a „többlet”, amit a tantestület nyújthat a gyerekeknek?

— Minden osztályunknak 2-2 osztályfőnöke van; egy férfi és egy nő. Az egy osztályban tanítók közötti rendszeres megbeszélés segít a gyerekek jobb megismerésében. Az ide jelentkező pedagógusokat válogatjuk. Feszültség nélküli, oldott légkörben itt ténylegesen alkotó munka folyik.

Mivel mindent magunknak kell kitalálni, az önkifejezésre vágyók ebben a csapatban szárnyalhatnak, sikereket érhetnek el.

— Bekapcsolódhat bárki, bármikor ebbe a programba?

— Igen, ha egy hétig vendéghallgatóként részt vesz a közös munkában. Közben segítik őt az osztálytársak. A sikeres vizsga letétele után nálunk folytathatja tanulmányait.

— Mennyire nyitott az iskola? Milyenek a kapcsolatai?

— Nyitottságra törekszünk. Szívesen látunk vendégeket, s adjuk át már meglévő tapasztalatainkat. Bemutatókon, konferenciákon, a Nevelésügyi Kongresszuson, s a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban is szerepelhetett iskolánk. Intézményünk tagja — 1991 januárjától — a Magyar és az Európai Tehetséggondozó Társaságnak. 1992 márciusától tizenhét diákunk — fizikatanáraikkal — kutatásértékű környezetvédelmi munkát végez Mátraderesckén. A PSZM Projekt Program Irodája által az alternatív iskolákról rendezett szimpóziumon Natonek Gabriella mutatta be a gimnáziumot.

Végezetül — a teljesség igénye nélkül! — néhány név az előadók (vendéglőadók) közül: Teller Ede, Pósa Lajos, Dés László, Bródy János, Lukin László, Marx György, Nádor Ilona, Vámos Miklós.

Szemán Éva

Vezetőképzés

Vezető levelém

Iskolaigazgatónak nem gyermekkoruktól készülnek az emberek, hanem néhány év, évtized „letöltése” után egyszer csak eszükbe jut: ehhez lenne kedvem, ezt én jobban csinálnám! Néhányan biztatják is: próbáld ki, megye ez neked! Elkészíti a pályázatát, beadja. Megszavazzák itt is, ott is. Hamarosan ott ülhet az egyszemélyes irodában és vezethet.

Ettől kezdve kell felkötni azt a bizonyosat. Szembenézni a veszélyekkel, leküzdeni az akadályokat, felépíteni a megfelelő struktúrát, kialakítani a kapcsolatokat, megoldani a problémákat, megkeresni a napi örömeiket, szüntelenül dolgozni a stratégián, megelőlegezni a

bizalmat, szeretni az embereket, olvasni és tanulni stb. Áttérni egy új szakmára úgy, hogy alig marad idő előre- és átgondolni.

Néhány ígét választottam ki a fentiekből, és megpróbáltam 14 évi tapasztalataimból konklúziókat rendelni hozzájuk.

A leselkedő veszélyek és elhárításuk módjai

Ha a mindig ugrásra készen álló „talpnyalókat” nem söpörjük félre, hamarosan önmagunktól eltelve ülhetünk gyűrűjükben. Eleinte — míg nem ismerjük ki az embereket — minden dicsérő szót fogadjunk kritikusan, vizsgáljuk meg a valóságtartalmát. Figyeljük a metakommunikációs jeleket, mert ezek- sokat elárulhatnak a közlő szándékáról. Teremtsünk olyan légkört magunk körül, hogy inkább a problémákkal, kritikákkal keressenek fel bennünket, semmint tömjénezéssel. Igaz, hogy így kevés jó szót kapunk, de ha néha áttételesen, a „hátunk mögöttől” hallunk valami ilyesmit, annak őszintén örülhetünk.

Legyünk tehát bizalmatlanok a dicsérő szavakkal szemben, és bizzunk a kritikus hangban.

Nehéz egyik pillanatról a másikra átvenni a hatalmat, pláne úgy, hogy mibenléte még ködös számunkra. A hatalom éreztetésének időbeni szakaszolására érzékenyen, figyelmesen kerítsünk sort. Ha sokáig tapogatózunk, valaki vagy valakik átveszik helyettünk a dolgok irányítását, és az elengedett kormányrudat nehezen szerezhethetjük ezután vissza. Ha viszont túl gyorsan lépünk fel friss hatalmunk látványos fitogtatásával, örökre elveszithetjük a jó iskola teremtéséhez nélkülözhetetlen kölcsönös bizalmat.

Ne gondoljuk azt, hogy nekünk kell a legokosabbnak lennünk, csak nekünk lehetnek ötleteink. Nem árt, ha a tantestület tagjai tapasztalhatják, adott probléma megoldására nekünk is van elképzelésünk, de nem biztos, hogy ez a lehető legjobb. Teremtsünk olyan helyzeteket, hogy a többiek vélekedése is elhangozhassák, és ezután válasszuk ki a legjobbat! Ha ezt a folyamatot következetesen gondozzuk, akkor az iskolai feladatok legtöbbször az optimális megoldást választhatjuk ki, azaz a szervezet működését folyamatosan korrigálhatjuk.

Felépíteni a struktúrát

A hagyományos iskolastruktúrában az igazgató mellett 2-3 igazgatóhelyettes, 3-4-szer ennyi munkaközösségvezető, sok pedagógus, több száz tanuló építi föl a hierarchiát.

„Lapítsd le a piramist!” — adta ki a jelszót könyve címében néhány éve Jan Carlson.

Meg kell próbálni ezen a területen is elszakadni a kizárólag hagyományos megoldásoktól. Az iparban, a kisvállalkozásokban fellelhető sokféle változat is adaptálható iskolákban. Például az ún. „Megegyezéssel célkitűzéssel történő vezetés” (MEV), melyet Kovács Sándor (Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem) adaptált Magyarországra, és amelynek lényege a következő:

Olyan munkahelyeken, ahol viszonylag jól elkülöníthető szervezeti egységek működnek, és ahol a termék előállítása is csak az adott egységben dolgozók munkájától függ, a vezető önállóságot adhat a dolgozók csoportjának az egység céljainak kitűzésében, a munka megszervezésében, ellenőrzésében. Az önállóság mindaddig teljes körű, míg a vállalt célokat

a csoport munkája visszaigazolja. A vezető feladata ilyenkor a team munkája iránti érdeklődés fenntartása, a feltételek megteremtése, a vezetők beszámoltatása. Az is elképzelhető, hogy az iskolát egy „csapattal” irányítja az igazgató. Az igazán jó tanárok nem szívesen hagyják ott a katedrát egy igazgatóhelyettesi kinevezésért s kedvéért, hiszen óraszámuk nagymértékben lecsökken, alig marad idejük tanítványaikban gondolkodni, tanítási módszerüket gazdagítani. Attól is félnek, hogy elszakadnak kollégáiktól. A félállású igazgatóhelyettesek és az igazgató 5-7 fős csapatában jobban érvényesül az álláspontok ütköztetése, a felelősség, a hatalom megosztása. (Ld. Bárczi Géza Utcai Általános Iskola jelenlegi vezetése, mely a MEV alkalmazását váltotta fel.)

Nyilván még nagyon sokféle megoldás létezik. Fontos észrevennünk, hogy a bemerevedett struktúra nem vált-e a szervezet működtetésének kerékkötőjévé.

Ha igen, merjünk változtatni úgy, hogy ez a működőképességet javítsa.

Megoldani a problémákat

Ha a hierarchiát sikerült egy kicsit alacsonyabbra szabnunk, akkor már úgyis érvényesül, hogy egyre többen szólhatnak, szólnak bele a dolgok jobbátételébe. Már csak egyre kell figyelniük: teremtsünk olyan fórumokat, hogy bárki — aki ugyan semmilyen funkciót nem tölt be, de szívesen gondolkodik iskolai szinten is — elmondhassa az adott problémáról a véleményét, javaslatát, természetesen a szükséges információk birtokában.

Ha friss vezetőként így vágunk bele ebbe a sok örömet is jelentő, a teljes értelmiségi életmódot biztosító foglalkozásba, remény van arra, hogy nem vallunk kudarcot beosztottaink körében, egyszemélyes irodánkban nem magányosan, elszigetelten küszködünk problémáinkkal, sőt jól érezzük majd magunkat „igazgatói bőrünkben”.

(A következő rész címe: A vezető személyisége)
Barlai Róbertné

Iskolapélda

Avagy mit tanulhatunk az angoloktól?

Nem, kérem, ez itt nem a reklám helye. Nem is szeretem az angolokat. Rövid londoni utunk alatt hatékonyan bizonyították, hogy szinte nemzeti karakterük lényege a nagy népekre jellemző splendid isolation (előkelő elszigeteltség).

Ismertségünk határai

Már Ramsgate kikötőjében kezdődött: beteltek mindannyiunkat egy terembe, nyomtatékosan csöndet parancsoltak, és — ahogy a bírák előtt szokás — egyenként engedtek mindenkit a felsőbbrendű tartású hivatalnok elé, aki egy pecsétet nyomott az útlevelünkre. Ezek után London, ez a United Kingdom fővárosához méltóan mindenféle nációt felvonultató város, kellemes meglepetést jelentett abszolút toleranciájával, angolos nyugalomával, udvariasságával. Mígnem a City piaci kofája - tört angolságunkat érzékelvén — rá nem kérdezett nemzeti mibenlétünkre. „Oh, hángérien! — adta tudunkra tájékozottságát —, Kaufen Sie bitté! Hier ist alles biliig!” Mentségére legyen mondván, matrónakorú volt. Bizonyára nem vette észre a Monarchia szétesését.

Aztán Greenwich következett. A Tengerészeti Akadémián egy igazi angol úriember tartott lenyűgöző előadást a Naval College életéről és épületeiről. Aztán ő is megkérdezte, kik vagyunk. Félreérthetetlenül megmondtuk. Ezután — kedveskedni akarván — elmondta, hány vendég járt tőlünk az intézményben. Például Meciar, Jelcin. Mikor mi Antalit vagy Gönczöt említettük, mosolyogva bólogatott, igen, úgy rémlik, ilyesfélék is voltak itt.

Szóval nem tudták magukat megszerettetni velem az angolok. Az sem nyűgözött le különösképpen, hogy a British Museum mindent hiánytalanul be tudott mutatni, ami Athénből, a Parthenonról hiányzik. Hát még ami a piramisokból stb. Nem tarthatok tételes felsorolást a világról.

Az azonban kedvemre való volt, hogy ezt a fantasztikusan óriási anyagot milyen könnyed eleganciával tették áttekinthetővé, egy helyiségtérkép, néhány szempont és irányvonal, a leglényegesebb látnivalók szobánként. Ennyi az egész, és a látogató a minimális négy órától akár két hétig is meg tudta tervezni szemlélődését úgy, hogy semmit se hagyjon ki, ami lényeges, és ne kényszerüljön fölösleges ismétlésre sem.

Itt persze illene egy kicsit a magyarokat is „nem szeretnem”, mert voltak, akiknek ebből a bőségből tíz perc is elég volt, így bőven jutott idejük Freddie Mercury közelben lévő házának megtekintésére — természetesen csak kívülről. Amikor a csoport Windsorból azért akart a kastélylátogatás előtt hazajönni, mert aznap nem volt őrsváltás, illetve néhányan azért szavazták le a Stonehenge megtekintését, hogy elvegyülhessenek a legfőbb turistaáramlás idején a Buckingham Palace előtt esengően és reménytelenül nyakát nyújtogató tömegben, kezdtem megérteni: van bennünk valami iszony a múzeumokkal szemben. A magyar turista mintha nem látni akarna, csak fényképezkedni. Mme Tussaud's azért nagy forgalmú, mert bárki lefényképezgetheti magát Clinton vagy Schwarzenegger társaságában. (Megjegyzem, akárcsak a többi, a Panoptikum is zseniálisan szervezett.)

Az ikszedik múzeumba a csoport harmada már be sem jött, mondván: elég volt a kövekből, csontokból és a rozsdamarta kardokból.

A homo ludens tanul

Aki hagyta magát rábeszélni, s bejött a Natural History Museumba, rájöhetett, nem a csontokkal van baja, hanem a tétlen szemlélődéssel. Ez az intézmény ugyanis úgy szervezett, hogy egy játékteremnek is dicséretére válna. Már az elején megéreztek az újdonság szelét, amikor a hatalmas dinoszauruszvázat átívelő aulában belépőjegy helyett egy kis kerek öntapadós címkét nyomtak a mellünkre a múzeum gyerekrajzszerűen egyszerű jegyével, ami leginkább egy levélerezetet stilizált, de ismertetőjük címlapján — a természet egységének jegyében — e köré a jel köré úgy rajzoltak állatot, embert, növényt, hogy annak harmonikusan a részét alkotta. Aztán alulról-felülről megnézhattuk a gigászi csontvázakat, az őskori „tragédiát” ábrázoló életnagyságú, rémisztően hangosított mozgó modelleket, miközben megtapogatható makettek tették érzékletessé mindenkinek a dinoszauruszok korát, a tojásfészektől az izomzat elrendezéséig és működéséig. Aki nem unta, leülhetett a monitorok elé, és egy lassan haladó kamera tolmácsolásával adott földrészeken, adott őstörténeti korban sétálva ismerhette meg az ökoszisztémát. Megmarkolhattam a háromujjú őslénylábakat ábrázoló manipulátorkarokat, haladásra kényszerítve vele a monitorok különböző dínóit. Némiképp az is érzékelhető volt, micsoda erő kellett a hatalmas lábak arrébbakrásához. Aztán számítógépes élőkép-animációk, de nem pusztán látványként, hanem információkkal, kérdésekkel, amelyekre a látogató válaszolhatott, mintegy rögzítve a látottak

legfontosabb megjegyzendőit. Más szektorokban hasonló effektusokkal és a látogató megdolgoztatásával találkozhattunk. Megtudhattuk, mekkora valójában a kék bálna, mert együtt állították ki a zsiráffal, orrszarvúval és az elefánttal. Annak idején láttam Góliátot, az óriásbálnát, de nem tűnt akkorának, hogy a feje nagyobb legyen az elefántnál. Társbérletbe kerülhettünk egy hozzánk hasonló méretű héthónapos magzattal, hogy saját fülünkkel tapasztaljuk, milyen megnyugtató az anyaméhben hallható szívhang. Láthattuk a képernyőn, hogyan működnek az ízületeink, izmaink, miközben szkanderezünk egy manipulátor-karral. Láthattunk apró részletekig eljutó videofelvételt a rovarok életéről és felépítéséről. Kipróbálhattuk, mekkora gravitációs erő hat ugyanazon testre a különböző méretű bolygókon. És lehettünk egy pillanatra akár Isten is, aki bolygókat mozgat, földrengést, vulkánkitörést idéz elő. Tapasztalhattuk, mennyire nem az önkényes „úri jókedvünk” váltja ki a makrovilág jelenségeit, hanem a törvények és a szabálytalanság összjátéka. Szemlélhettük saját tudatunk működését párhuzamosan egyes állatokéval. Aztán megint csak kérdezett a gép, mi meg feleltünk. A gyerekeket alig lehetett továbbvonszolni, pedig sem a múzeumokat, sem a tanulást nem sorolják legkedvesebb időtöltéseik közé. „Tök jó játék” - mondták, miközben máig élményszerűen képesek citálni a látottakat és tanultakat.

Ennyit kóstolólul a több hétre elnyújtható élményből. Mielőtt Londonba utaztam, középiskolai fizikatanárok egy csoportjával a fizika gondjairól társalogtunk. A beszélgetés végeredménye - ha konszenzusa nem is — az volt, hogy a kísérletezés rengeteg időt rabol el a problémafeltáró feladatmegoldások elől. Különösképpen a tanulói kísérletek. A londoni Természettörténeti Múzeum éppen azt bizonyította, hogy az ember ismeretekre leginkább nyitott Janus-arca a homo ludens. Más szóval nem csak az a tudás, aminek a megszerzése keservekkel és áldozattal jár. Sőt. Fizikatanári tapasztalataim azt súgják, hatékonyabbak Öveges professzor „pofonegyszerű” kísérletei, vagy a Boross Dezső által propagált japán „kóbor macskák” sorozatai. Én azt tanultam az angoloktól, ha ügyesen szervezzük, jó játék a tanulás.

pa-ul

Pedagógiai olvasókönyv „Kezdőknek és haladóknak”

Néhány éve folyik az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban az a forrásföltáró munka, amelynek termékeként neveléstörténeti bibliográfiák, forráskiadványok, tanulmánykötetek és reprintek jelennek meg. A szerkesztők célja hogy olyan munkákat adjanak közre, „amelyek történeti forrásértékükön túlmenően ma is érvényes, haszonnal forgatható és értékes olvasmányok.”

Ilyen kiadvány a sorozat legújabb darabja, a Jaki László és Kelemen Elemér által szerkesztett Pedagógiai olvasókönyv. Szerzői között a „XX. századi magyar neveléstudomány Atlantiszának” olyan képviselőivel találkozhatunk, mint Finánczy Ernő, Imre Sándor, Kármán Mór, Várkonyi Hildebrand, Waldapfel János, Weszely Ödön...

Olyan írásokat olvashatunk benne, amelyek a neveléstudománynak a tudományok rendszerében elfoglalt helyéről, a nevelés fogalmáról, céljáról, feladatáról, gyakorlatáról és módszereiről, a pedagógus egyéniségéről, ethoszáról, lélektanáról, típusairól, a hajdan korszerűnek tetsző neveléstudományi útkeresésekről (ma is korszerűek!) értekeznek.

Tehát „élő, időszerű, izgalmas” és a pedagógusi fizetésből is megvásárolható - 220 forint(!) - kötetet kap az az érdeklődő, aki személyesen megvásárolja vagy utánvétellel

megrendeli az OPMK-tól (Kiadói Osztály 1055 Bp., Honvéd u. 19.) vagy a II. Rákóczi Ferenc Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskola 0/C osztályától (1071 Bp., Wesselényi utca 38.) vagy a CALIBRA Kiadótól (1032 Bp., Kiscelli u. 16.).

M. S.

Történelemtanárok Egylete **Állásfoglalás a tárgyilagos történelemtanításról**

„A prófétának és a demagógnak
azt kell mondani:
»Menj ki az utcára,
és beszélj nyilvánosan.«
Vagyis oda,
ahol lehetséges a bíráló.
Az előadóteremben,
ahol az ember a hallgatóival ül
szemben,
a prófétának és a demagógnak
hallgatnia kell,
és az oktatónak kell beszélnie,
s felelőtlenségnek tartom,
ha az oktató kihasználja
azt a körülményt,
hogy a hallgatóknak előmenetelük
végett
látogatniuk kell kollégiumát
s ott senki sincs,
aki bírálhatna... ”
Max Weber: A tudomány mint hivatás

(1919)

Századunkban a hatalom mindenkori birtokosai általában a hivatalos ideológia, az államilag támogatott világnézet terjesztését, sőt nem egyszer az aktuális kormánypolitika támogatását várták el a magyar történelemtanároktól. Történelemtanításunk azonban soha nem vált mindenestül a hatalom kiszolgálójává. Egyre szélesebb körben elfogadott értékévé vált a tárgyilagosság, a különböző eszmei és politikai irányzatoktól való tudatos távolságtartás. Nehéz időkben formálódtak ki ennek a magatartásnak az alapelvei, de úgy gondoljuk, hogy tárgyilagosságnak maradni a demokráciában sem sokkal könnyebb. Ezért határoztuk el, hogy megfogalmazzuk azokat a normákat, amelyek önkéntes vállalása megítélésünk szerint segíthet elkerülni legalább a legveszélyesebb politikai csapdákat.

1. Az igazság a legfontosabb. A világnézeti mondanivalónál, az érzelmi hatásoknál és az előadás eleganciájánál fontosabb, hogy mindig a legjobb meggyőződésünk szerinti igazat mondjuk.

2. Törekedni kell a tények és az értékelések elválasztására. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy a tények elvileg egzakt módon igazolhatók vagy cáfolhatók (bár sokszor a tények maguk is vitatottak), az értékelések azonban mindig alternatív jellegűek (bár érvekkel alátámaszthatók).

3. Ahol lehetőség nyílik, mutassuk be — lehetőleg források alapján — a történelem egymással szemben álló szereplőinek álláspontját. Törekedjünk annak megértetésére, hogy az egymással szemben álló nézetek egyaránt végiggondolhatók, megérthetők és átélhetők.

4. A fontosabb vitatott történelmi tények (pl. a kettős honfoglalás elmélete, Kassa bombázása) vagy értékelések (pl. a kiegyezés, egyes történelmi személyiségek) esetében törekedjünk a különböző álláspontok bemutatására.

5. A történelemtanítás mindig érték közvetítés is. Nyíltan vállalnunk kell a humanizmus, béke, szabadság, demokrácia, szolidaritás és környezetvédelem alapértékeit. Fel kell lépünk az agresszív magatartásformákkal és világnézetekkel, a fajgyűlölettel és a militarizmussal, az egyéni és kollektív emberi jogok megsértésével, a természeti környezet tönkretételével szemben.

6. Tanárnak és diáknak egyaránt joga van saját nemzeti, etnikai, vallási, lokális stb. identitásához és ahhoz, hogy azt mások is tiszteletben tartsák. Tilos a tanulót azonosságtudatában megsérteni, érzelmi kötődéseiről becsmérlően vagy gúnyosan nyilatkozni. A közösen vállalt identitás elmélyítése és megalapozása ugyanakkor a történelemtanítás egyik alapvető feladata.

7. A tanulónak joga van az önálló véleményalkotáshoz. Teljesítményének értékelését semmilyen formában nem befolyásolhatja a történelmi tényekről vagy személyekről alkotott értékítélete.

8. A világnézeti és politikai propagandát száműzni kell a tanár-diák kapcsolatból.

9. A tanár saját meggyőződésének, világnézetének eltitkolása éppolyan káros lehet, mintha a gyerekekre erőlteti azt. Legyen azonban szabály, hogy

(1) lehetőleg előbb a tanulók fejték ki álláspontjukat;

(2) törekedjünk a sajátunktól eltérő álláspontok korrekt bemutatására is.

10. Kifejezetten politikai kérdésekben a tanár akkor nyilatkozzék, ha a tanulók erre megkérlik, és akkor is az előző pontban kifejtett szempontok figyelembevételével.

11. Veszélyesek és károsak a rejtett politikai utalások, a cinkos összekacsintások, a „nem mondjuk ki, de tudjuk, miről van szó” mentalitása. Óvakodjunk a tetszetős, ám esetleg félreérthető vagy félrevezető analógiáktól.

12. A tanár mindig olyan világnézeti vagy politikai álláspontot képviseljen, amelyet igaznak tart. Semmilyen politikai nyomás vagy légkör nem kényszerítheti a tanárt arra, hogy lelkiismeretével, meggyőződésével ellentétes nyilatkozatokat tegyen.

Csengőszó az ünnephez

Mikor lesz már oly karácsony,
ahol nincsen háború?

Mikor lesz már oly karácsony,
hol nincs többé külön gazdag, szegény, hiú?

Hol mindenki az újjászületést

élteti, és senki sem a pénzt,

hol mindenki hajlékában nyugalom vár,

s hol a boldogság az orcákon jár.

Kinek kezét fogjam hát meg könyörögve, áhítattal

Adjon minden embernek feledést a gonddal!

Lehullott a szép fehér hó, jelezvén a nagy ünnepet,

s hogy a boldogság és szeretet melegít minden érző szívet.

Szeretetről szólva ekkor ódát, angyaloktól zengedezni imát,

gyertyafénynél gondolatok arra, hogy másutt most kerülnek bajba.

Fenyőággal, csengőszóval melegséggel mindenhol,

Legyen ez az ünnep: Mindenkié mindenkor.

Fejes Judit, tanuló